

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

MIHA ČEČ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**NADZOR POZAVAROVANJA Z VIDIKA PREDLOGA
DRUGE POZAVAROVALNE DIREKTIVE**

Ljubljana, maj 2005

MIHA ČEČ

IZJAVA

Študent Miha Čeč izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. MARKA PAVLIHE, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 17.05.2005

Podpis: _____

KAZALO

1	UVOD	1
2	PODOBNOSTI IN RAZLIKE MED ZAVAROVANJEM IN POZAVAROVANJEM Z VIDIKA NADZORNIKA TER TVEGANJE	2
2.1	DEFINICIJA ZAVAROVANJA IN POZAVAROVANJA	2
2.2	PODOBNOSTI IN RAZLIKE MED ZAVAROVANJEM IN POZAVAROVANJEM	2
2.3	POZAVAROVANJE IN TVEGANJE	3
2.3.1	TVEGANJE, SPECIFIČNO ZA POSAMEZEN PREVZETI POSEL	3
2.3.1.1	Zavarovalno tveganje / tveganje pri prevzemanju rizikov	3
2.3.1.2	Kreditno tveganje	4
2.3.1.3	Naložbeno tveganje	4
2.3.1.4	Globalizirani portfelji	4
2.3.1.5	Valutno tveganje	4
2.3.1.6	Časovno tveganje	5
2.3.2	SISTEMATIČNO TVEGANJE	5
2.3.2.1	Gibanje tržnih cen	5
2.3.2.2	Medsebojno vplivanje zavarovalnih in pozavarovalnih trgov	5
2.3.2.3	Plačilna nesposobnost večjega pozavarovatelja	5
2.3.3	SISTEMSKO TVEGANJE	6
2.3.4	OCENA POMEMBNOСТИ RAZLIČNIH TVEGANJ	6
2.3.4.1	Proporcionalne pogodbe v primerjavi z neproporcionalnimi	6
2.3.4.2	Življenjska in zdravstvena zavarovanja	6
2.3.4.3	Premoženjska zavarovanja	7
2.3.4.4	Produkti alternativnih načinov prenosa tveganj (ART)	8
3	OPIS GLOBALNEGA POZAVAROVALNEGA TRGA IN OBLIK TER PREDMETOV NADZORA V EU IN NEKATERIH DRUGIH POMEMBNEJŠIH DRŽAVAH	8
3.1	SVETOVNI POZAVAROVALNI TRG	8
3.2	RAZVOJ TRGA V PRIHODNOSTI IN PREDVIDEN RAZVOJ PRODUKTOV	10
3.2.1	TREND OD PROPORCIONALNIH POSLOV K NEPROPORCIONALNIM	10
3.2.2	RAZVOJ ART-A	10
3.3	KONKURENČNI POLOŽAJ POZAVAROVATELJEV IZ DRŽAV NEČLANIC EU NA OZEMLJU EU	11
3.4	RAZLOGI ZA NADZOR V POZAVAROVALNICAH IN NADZORNE INSTITUCIJE	11
3.5	VRSTE IN OBLIKE NADZORA	12
3.5.1	NIČ NADZORA ALI SAMONADZOR	12
3.5.2	NEPOSREDNI IN POSREDNI NADZOR	13
3.5.3	OMEJEN ALI SPLOŠEN NADZOR	13
3.6	PREDMET NEPOSREDNEGA IN POSREDNEGA NADZORA	14
3.6.1	KRITERIJI, KI SE NANAŠAJO NA NEPOSREDNI NADZOR	14
3.6.1.1	Pridobivanje dovoljenja za opravljanje pozavarovalnih poslov	14
3.6.1.2	Sistem potnega lista	15
3.6.1.3	Notranje kontrole in obvladovanje tveganj	16
3.6.1.4	Kapitalska ustreznost in solventnost	16
3.6.1.5	Finančno poročanje	16
3.6.2	KRITERIJI, KI SE NANAŠAJO NA POSREDEN NADZOR	16
3.6.2.1	Neposreden pregled pozavarovalnega programa	16
3.6.2.2	Limiti za največje izpostavljenosti	17
3.6.2.3	Zahteve za poročstva oz. zavarovanje plačil	17
3.6.2.4	Zahteve glede razpršitve tveganja	18

4	UREDITEV NADZORA PO DRŽAVAH	18
4.1	EVROPSKA UNIJA	18
4.1.1	VELIKA BRITANIJA	19
4.1.1.1	Pozavarovalni trg brez Lloydov	19
4.1.1.2	Lloydov pozavarovalni trg	21
4.1.2	NEMČIJA	21
4.1.3	ITALIJA	22
4.1.4	IRSKA	23
4.2	DRUGE DRŽAVE – NADZOR NA OSTALIH POMEMBNIH TRGIH	24
4.2.1	KANADA	24
4.2.2	ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE	25
4.2.3	BERMUDA	27
4.2.4	ŠVICA	27
4.3	SLOVENIJA	28
5	ARGUMENTI ZA IN PROTI POZAVAROVALNEMU NADZORU TER PREGLED PREDLOGA DRUGE POZAVAROVALNE DIREKTIVE	31
5.1	ARGUMENTI ZA POZAVAROVALNI NADZOR	31
5.2	ARGUMENTI PROTI POZAVAROVALNEMU NADZORU	32
5.3	PREDLOG DRUGE POZAVAROVALNE DIREKTIVE EU	33
5.3.1	POTREBA PO PRAVNEM OBSTOJU EVROPSKEGA POZAVAROVALNEGA NADZORA IN PRISTOP K DIREKTIVI	33
5.3.2	PRAVNA OSNOVA PREDLOGA IN RAZLAGA ČLENOV	34
6	SKLEP	39
	LITERATURA	41
	VIRI	42

1 UVOD

Pozavarovalni trg je bil v preteklih letih tarča pomembnih sprememb. Tako je prišlo oz. še vedno prihaja do koncentracije moči le pri nekaj velikih »igralcih«, pojavili so se novi finančni produkti in nova informacijska tehnologija. Tragični dogodki, ki so 11.9.2001 pretresli ves svet, so pomembno vplivali na pozavarovalno tržišče, in sicer v dveh smereh: tako cenovno, v smislu višjih premij, predvsem pa v smeri zmanjševanja števila pozavarovalnih ponudnikov na tržišču. Navedena dejstva so razlog več za ustanovitev trdnega sistema pozavarovalnega nadzora, ki bo zagotovil, da bodo pozavarovalnice, ki nastopajo zadnje v verigi celovitega zavarovalnega kroga, v celoti izpolnjevale svoje obveznosti. V Evropski uniji trenutno ni harmonizirane zakonodaje na področju nadzora pozavarovalnic. Te razlike lahko na enotnem trgu povzročijo dodatno administriranje, kar lahko vodi celo do preprek pri pozavarovalnem poslovanju znotraj sicer enotnega evropskega tržišča.

V svojem diplomskem delu želim najprej predstaviti, kako je trenutno urejen nadzor pozavarovalnic na tržišču EU in tudi na nekaterih pomembnih tržiščih izven enotnega evropskega trga, ter bom zato predstavil prednosti in slabosti neodvisnega pristopa vsake posamezne države k nadzoru. Dejstvo je, da so, zlasti glede nadzora, razlike med posameznimi pravnimi ureditvami pozavarovanja velike. V Belgiji, Grčiji in na Irskem *ni neposrednega nadzora* (laissez-faire), na Danskem, Finskem, Portugalskem in v Veliki Britaniji so pozavarovalnice zakonsko bolj ali manj *v istem položaju kot zavarovalnice*, v Avstriji, Italiji, Španiji in na Švedskem obstaja *zmanjšan neposredni nadzor*, v Nemčiji, Franciji in na Nizozemskem pa obstaja *vmesni režim* določenih sestavin neposrednega nadzora v kombinaciji s posrednim.

V nadaljevanju svojega dela bom predstavil prizadevanja komisije, ki skupaj s članicami EU od januarja leta 2000 proučuje možnosti ustanovitve enotnega sistema nadzora pozavarovalnic v EU. V diplomskem delu želim predstaviti argumente za in proti enotnemu nadzoru. Prav tako bom skušal oceniti, kakšna je prihodnost pozavarovalnega nadzora tako na evropskem kakor tudi na svetovnih pozavarovalnih trgih, ter se opredeliti do tega, ali je enoten pozavarovalni nadzor za bodoči razvoj pozavarovanja koristen ali ne.

Da bi lahko uspešno analiziral problematiko, povezano s pozavarovalnim nadzorom, se bom najprej dotaknil tistih osnovnih postavk, ki jih je za razumevanje tematike prav tako potrebno obdelati. Tako bom opisal podobnosti in razlike med zavarovalnim in pozavarovalnim trgom, se dotaknil obvladovanja tveganj ter predstavil glavne pozavarovalne produkte. Svoje delo bom zaključil s pregledom predloga druge pozavarovalne direktive, ki bi zagotovil nadzor pozavarovateljev s strani nadzornikov domače države članice in ki ga je evropska komisija predstavila v aprilu 2004.

2 PODOBNOSTI IN RAZLIKE MED ZAVAROVANJEM IN POZAVAROVANJEM Z VIDIKA NADZORNIKA TER TVEGANJE

2.1 DEFINICIJA ZAVAROVANJA IN POZAVAROVANJA

- *Zavarovanje* je ekonomska aktivnost, ki s pogodbo zmanjšuje tveganje za imetnika police (tj. zavarovanca) v zameno za premijo (definicija IAIS – International Association of Insurance Supervisors).
- Slovenski zakon o zavarovalništvu opredeljuje *pozavarovanje* v petem odstavku 2. člena, v katerem piše: »Pozavarovanje je zavarovanje presežkov iznad stopnje lastnega izravnavanja nevarnosti ene zavarovalnice pri drugi zavarovalnici« (Zakon o zavarovalništvu, 2000). Torej je pozavarovanje posebna oblika zavarovanja, kjer se ena stranka zaveže, da bo plačala premijo, druga pa obljubi plačilo dogovorjene vsote (pozavarovalnine) v primeru uresničitve rizika (Pavliha, 2000, str. 329).

2.2 PODOBNOSTI IN RAZLIKE MED ZAVAROVANJEM IN POZAVAROVANJEM

Tako zavarovanje kot pozavarovanje sta ustvarjena za doseganje istega temeljnega cilja: prenos tveganja v zameno za določeno premijo. Visoka stopnja podobnosti med obema sicer na mnogih področjih vodi k skupnim nadzornim pristopom, vendar so razlike pri nadzoru kljub temu precej očitne.

Smiselno je iskanje podobnosti v obeh panogah, saj pozavarovanje izhaja iz zavarovanja. Podobnosti tako zapazimo že pri prenosih zavarovalnih tveganj, dalje pri kreditnem in naložbenem tveganju ter pri uporabi posrednikov, ko (po)zavarovalnice izbirajo prodajne poti.

Seveda je potrebno priznati, da med panogama obstajajo tudi razlike. Pozavarovanje je v primerjavi z zavarovanjem izravnavanje nevarnosti na višji ravni. Vsekakor pozavarovanje ni tako masiven posel kot zavarovanje, zato tudi teži k večji prostorski razpršenosti in je tipičen mednarodni posel (Ferlan, 1978, str. 9). Pozavarovalnice tudi ne poslujejo s fizičnimi osebami, tako da sta obe pogodbeni stranki pri pozavarovanju strokovnjaka, ki poznata vse okoliščine za oceno tveganja. To je tudi eden izmed argumentov nasprotnikov nadzora, vendar o tem več malo kasneje (Kalan, 2004, str. 9). Pozavarovalni posli veljajo tudi za mnogo bolj nestanovitne, kar je v tesni povezavi z njihovo kompleksnostjo, ki vpliva tudi na oceno finančne moči. Kot pomemben dejavnik, ki vpliva na samo pozavarovanje, je potrebno omeniti tudi časovni zamik pri javljanju škod, drugih informacij in pri denarnih tokovih.

2.3 POZAVAROVANJE IN TVEGANJE

V pozavarovanju obstaja tveganje na več nivojih:

- tveganje, ki je specifično za posamezni prevzeti posel,
- sistematično tveganje, ki mu je podvržena celotna pozavarovalna panoga,
- sistemsko tveganje, ko je pozavarovatelj izpostavljen tveganju, ki nastane v povezavi z vsem gospodarstvom.

2.3.1 TVEGANJE, SPECIFIČNO ZA POSAMEZEN PREVZETI POSEL

Tveganje, ki mu je izpostavljen posamezni pozavarovatelj, je podobno tistemu, ki mu je izpostavljen zavarovatelj. Kljub temu pa sta teža in pomembnost tveganja pri pozavarovatelju odvisni od številnih faktorjev, kot so: različne vrste prevzetega posla in geografska razpršitev, pozavarovalčeva filozofija prevzemanja zavarovalnega tveganja ter odločitve o višini samopridržaja in retrocesije. Pomembno je tudi, da se veliki riziki praviloma prenašajo na pozavarovalce. Tako naj bi po ocenah analitikov 60 – 80 % škod, nastalih kot posledica terorističnih napadov 11. septembra, krile pozavarovalnice (The Reinsurance Market, 2002).

2.3.1.1 Zavarovalno tveganje / tveganje pri prevzemanju rizikov

Osnovno tveganje pri pozavarovalnem poslu je, da je višina škod iz naslova sklenjenih pozavarovalnih pogodb večja od pričakovane. Ključno tveganje je, da pozavarovatelj slabo oceni riziko in dobi premalo premije za rizike, ki jih prevzame, in zato tudi nima dovolj sredstev za izplačilo slabo ocenjenih škod (Babbel, 1996, str. 8) ¹.

Ker je pozavarovanje v bistvu oblika zavarovanja, je ključno tveganje pozavarovalca v kakovosti prevzemanja tveganj. Zavarovalno tveganje je zato izpostavljeno znanju in izkušnosti prevzemnika rizikov (angl.: underwriter-jev), ravni kontrol v postopku prevzemanja in kakovosti informacij, ki so na voljo pri prevzemanju tveganj, ter naravi prevzetih tveganj. Nekakovostno prevzemanje tveganj, ki se pojavi zaradi pomanjkanja znanja o prevzetih tveganjih, ima lahko velike posledice za škodne rezultate. Problem je še zlasti prisoten pri uvajanju novih zavarovalnih produktov. Zato je najbolj pomembno ustrezno obvladovanje zavarovalnega tveganja, kar zajema tudi konstantno skrb za poznavanje celotne problematike pozavarovanja.

Poleg tveganja, ki izhaja iz nestrokovnega pristopa, obstaja tudi tveganje kot posledica uporabe cedentovih napačnih ali celo goljufivih informacij. Ker pa je pozavarovalni trg zelo povezan, se o nepoštenem obnašanju cedenta hitro razve, kar ima za posledico njegovo izločitev s trga. Vendar je nepošteno ravnanje cedentov kljub temu tveganje, ki je prisotno na trgu.

¹ Bolj natančni opisi so v prilogi 1.

2.3.1.2 *Kreditno tveganje*

Pozavarovalniki morajo zaščititi svoj portfelj s plasmajem svojih presežkov, tj. z retrocesijo. Pri tem je zelo pomembno, pri katerih pozavarovalnicah plasirajo svoja kritja. Nadzor mora zato ugotoviti, kako je retrocesija opravljena in kolikšnemu tveganju, da po nastanku škodnega dogodka retrocesionar ne bo plačal škode, je izpostavljen retrocedent. Pri retrocesijskih poslih se torej pojavijo tveganja, da terjatve ne bo možno realizirati zaradi plačilne nesposobnosti retrocesionarjev. Osnovna zahteva v procesu retrocesije je zato finančna stabilnost retrocesionarjev. Pozavarovalnik plača precejšnjo premijo v upanju, da mu bodo sredstva povrnjena, ko bo plačeval škode. Časovni rok med plačilom premije in povračilom škod je lahko dolg, predvsem pri poslih z dolgim repom (angl.: long-tail), zato je obvladovanje teh tveganj zelo pomembno (Babbel, 1996, str. 12).

2.3.1.3 *Naložbeno tveganje*

Naložbeno tveganje vpliva na sredstva pozavarovalne družbe in ima za posledico lahko:

- nižji donos na naložbe od pričakovanega zaradi sprememb na kapitalskem trgu (npr. spremembe v obrestnih merah, menjalnih tečajih, neugodnih spremembah bonitetnih ocen dolžnikov v povezavi s plačevanjem obresti na obveznice),
- zmanjšanje sredstev ob zmanjšanju vrednosti naložb v delnice zaradi slabih poslovnih rezultatov takšne družbe,
- tveganja, povezana z denarnimi tokovi (npr. pozavarovalniki delujejo na trgih, kjer lahko pride do serije škod zaradi naravnih katastrof; v primeru, da ima pozavarovalnik sredstva investirana v nepremičnine, so ta sredstva manj likvidna, kar povzroči težave pri izplačevanju škod).

2.3.1.4 *Globalizirani portfelji*

Kot sem že omenil, je pozavarovanje globalni posel, saj pozavarovalniki prevzemajo tveganja iz različnih delov sveta. Čeprav je to lahko učinkovit način razpršitve tveganj, so pozavarovalniki ob večjih škodnih dogodkih močno izpostavljeni večjim katastrofam ne glede na njihov geografski položaj.

2.3.1.5 *Valutno tveganje*

Valutno tveganje je močno povezano z globalno naravo portfeljev. Večina pozavarovalnikov prevzema tveganja v več različnih valutah. Ker je portfelj mednarodno obarvan, pozavarovalniki praviloma oblikujejo naložbe v valutah, v katerih prevzemajo svoje obveznosti, da dosežejo valutno usklajenost. Pozavarovalniki so vedno izpostavljeni določeni stopnji valutnega tveganja, ki izhaja iz dejstva, da so naložbe opravljene v različnih valutah. Valutne usklajenosti zaradi negotovosti v denarnih tokovih ter vpliva računovodskih načel in prakse ni vedno mogoče doseči. Nadalje ni vedno zaželeno, da se naložbe oblikujejo v določenih valutah, če je valuta določene obveznosti šibka. Poleg tega lahko valutno usklajevanje ovirajo tudi restriktivni ukrepi pri menjavi valut.

2.3.1.6 Časovno tveganje

Časovno tveganje je povezano tako s tveganjem prevzemanja rizikov kot z naložbenim tveganjem. Potrebno je predvsem uskladiti naložbe v smislu zapadlosti s pričakovanim plačevanjem škodnih obveznosti, saj prehitro izplačevanje le-teh zmanjša donosnost naložb. Seveda pa je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da zavarovalno tveganje z nepričakovanimi spremembami v dejavnikih tveganja vpliva na hitrost poravnavanja in s tem posredno na donosnost naložb.

2.3.2 SISTEMATIČNO TVEGANJE

Sistematično tveganje je po definiciji tveganje, ki vpliva na celotno pozavarovalno panogo (Babbel, 1996, str. 11).

2.3.2.1 Gibanje tržnih cen

Za cenovno politiko pozavarovalne industrije velja ciklično gibanje z obdobji visokih in obdobji nizkih cen, zlasti cene za katastrofna kritja so pod močnim vplivom zakonov ponudbe in povpraševanja. Vendar ko so tržni pogoji mehki, pozavarovalniki pogosto še naprej prevzemajo zavarovanja po neekonomskih cenah. Za to obstaja več razlogov, med njimi je poglobljena konkurenca: zadržati stranke in ohraniti tržni delež. Obdobja nizkih cen so lahko za zavarovalno industrijo zelo boleča, predvsem za finančno manj stabilne pozavarovalnice. V takšnih razmerah lahko velika naravna nesreča sproži potencialno plačilno nesposobnost.

2.3.2.2 Medsebojno vplivanje zavarovalnih in pozavarovalnih trgov

Ker škodno dogajanje na zavarovalnem trgu močno vpliva na pozavarovalni trg, ima lahko večja škodna pogostnost na zavarovalnem trgu, posledično, zelo velik vpliv tudi na škodna dogajanja v sferi pozavarovanja. Kot primer navajam nenadno povečanje azbestnih škod v zavarovalni industriji, ki je imelo velik vpliv na porast škod v pozavarovalni industriji. Velik vpliv na povečanje škod, ki jih posledično plačujejo pozavarovalniki, imajo tudi povečanje pravnih stroškov in sodne odločbe, ki vodijo v večje število, predvsem pa v višje zneske odškodninskih zahtevkov.

2.3.2.3 Plačilna nesposobnost večjega pozavarovalnika

Pozavarovanje zavarovalnicam omogoča izravnavo predvsem pri velikih rizikih in katastrofalnih škodah. Pri določanju cenovne politike in prevzemanju rizikov imajo največje pozavarovalnice izredno pomembno vlogo. Zaradi dominantnega položaja, ki ga imajo največji pozavarovalniki na globalnem trgu, bi finančni zlom večjega pozavarovalnika lahko imel katastrofalne posledice za celotni pozavarovalni in zavarovalni trg. Doslej še ni prišlo do zloma takšne dominantne pozavarovalnice, vendar pa je potrebno poudariti, da je po 11. septembru prišlo tudi do precejšnjega znižanja bonitetnih ocen sicer največjih pozavarovalnikov.

2.3.3 SISTEMSKO TVEGANJE

Za razliko od sistematičnega tveganja, ki je omejeno na panogo, je sistemsko tveganje definirano kot tveganje, ki nastane v povezavi z vsem gospodarstvom (lokalnim in globalnim). Gre za splošno tveganje, ki vpliva na vsakega udeleženca trga. Pomembnejši dejavniki so:

- ekonomski cikli (npr. recesija ima za posledico nižanje cen v zavarovalništvu, saj povpraševanje po zavarovanju in, posledično, pozavarovanju pada),
- politična nestanovitnost: stopnja politične stanovitnosti vpliva na splošno učinkovitost ekonomije, kar je pomemben dejavnik pri ustvarjanju blaginje. (Po)zavarovanje se običajno srečuje z večjim povpraševanjem takrat, ko se ekonomski pogoji izboljšujejo. Poleg tega lahko omejitve pri gibanju kapitala motijo mednarodno poslovanje.
- gibanja v obrestnih merah, ki vplivajo na donose na naložbe,
- težave finančnega sektorja zaradi plačilne nesposobnosti večjih bank ali zavarovalnic.

2.3.4 OCENA POMEMBOSTI RAZLIČNIH TVEGANJ

2.3.4.1 *Proporcionalne pogodbe v primerjavi z neproporcionalnimi*

Pozavarovatelj je izpostavljen različnim profilom tveganj v odvisnosti od vrste pozavarovalnih pogodb, ki jih sklepa. Pri proporcionalnih pozavarovalnih pogodbah je pozavarovatelj udeležen v istih tveganjih kot zavarovatelj, zato je njegov profil tveganj zelo podoben zavarovateljevemu. Nasprotno je pri neproporcionalnih pogodbah pozavarovatelj udeležen samo v največjih tveganjih, ki presegajo samopridržaje zavarovatelja. Čeprav je pri neproporcionalnih pogodbah pozavarovatelj izpostavljen večjemu tveganju, da pride do odstopanja škodnega dogajanja od povprečja, to še ne pomeni, da je s tem njegova povprečna izpostavljenost večja kot pri sklepanju proporcionalnih kritij. Pozavarovatelj doseže večjo izravnavo s tem, da prevzema večje število neproporcionalnih pogodb s podobnimi tveganji. Skupna izpostavljenost nihanju v škodnem dogajanju je običajno manjša, če upoštevamo celotni portfelj in pogodb ne obravnavamo posamično. Izpostavljenost portfelja pozavarovatelja je odvisna od velikosti celotnega portfelja, naključna nihanja v škodnem dogajanju pa se manjšajo sorazmerno z velikostjo pozavarovateljevega portfelja. Poleg izravnave znotraj podobnih rizikov se izravnava rezultatov lahko doseže tudi z udeležbo na rizikih v drugih pozavarovalnih vrstah, predvsem pa z izravnavo v prostoru. Geografska izravnava je običajnejša v pozavarovalnicah, saj so le-te bolj mednarodno usmerjene kot zavarovalnice.

2.3.4.2 *Življenjska in zdravstvena zavarovanja*

Življenjska zavarovanja so še posebej izpostavljena tveganju sprememb parametrov, pomembnih pri določanju cen, npr. predpostavke glede smrtnosti in obolevnosti. Večja izpostavljenost tveganju napačne ocene je povezana z daljšo zavarovalno oz. pozavarovalno dobo v primerjavi s premoženjskimi pogodbami. Zato in tudi zaradi varčevalnega elementa, ki

ga pri premoženjskih pogodbah skoraj ni, vsebujejo življenjske pogodbe načeloma večje naložbeno tveganje kot premoženjska zavarovanja.

Dodatna tveganja za zavarovalnice in pozavarovalnice izvirajo iz privatizacije tradicionalnih sistemov socialnega zavarovanja, npr. zdravstvenega zavarovanja, delodajalčeve odgovornosti in invalidskega zavarovanja, pokojninskega zavarovanja itd., kar je zaslediti v različnih evropskih državah. Pozavarovalnice bi lahko zamikalo, da bi pričele prevzemati takšne posle in si tako povečevale premijski obseg. Pri tem lahko podcenjujejo obseg administrativnih del, ki jih takšni posli prinašajo, in pričakovanja zavarovalcev glede zavarovalnin pri takšnih pogodbah (to kaže na stroškovno tveganje: tveganje, da se stroški v zvezi z upravljanjem polic izkažejo za večje, kot je bilo prvotno pričakovano ob sklenitvi pogodbe). Zaradi daljšega trajanja pogodb se pojavljajo dodatna tveganja, npr. glede ekonomskih ciklov. Ekonomska recesija lahko sproži povečanje izplačil, povezano npr. z invalidskim zavarovanjem pri zaposlenih, ki bi raje kot nadomestila za brezposelnost prejeli invalidnino. Ker je pozavarovatelj odvisen od informacij, ki mu jih o spremenjenem škodnem dogajanju ter povečanih izplačilih in/ali rezervacijah posreduje zavarovatelj, je tveganje za pozavarovatelja v zvezi z vsemi možnimi spremembami večje kot za zavarovatelja, saj je prvi izpostavljen tudi tveganju nepravočasnega informiranja s strani zavarovatelja.

Neproporcionalna življenjska pozavarovanja se običajno nanašajo na kritje dogodkov z nizko verjetnostjo nastanka (npr. smrt) z visokimi zavarovalnimi vsotami. Pozavarovatelj je močno odvisen od selekcije tveganj in postopkov zdravstvenih pregledov zavarovatelja, vendar ima pogosto možnost, da vpliva na te postopke. Tveganje naključnega odstopa se običajno zmanjša z zbiranjem podobnih tveganj in retrocesijo.

Proporcionalno pozavarovanje pri življenjskih zavarovanjih običajno pomeni prenos originalnega zavarovalnega tveganja ter pomembnega finančnega elementa, ki pozitivno deluje na solventnost in zahteve do denarnih tokov, povezane s pridobivanjem novih poslov na strani zavarovatelja. Proporcionalne pogodbe se uporabljajo tudi, kadar pozavarovatelj želi prevzeti posle in pri tem uporabi zavarovatelja na geografskem območju, kjer pozavarovatelj nima dovoljenja za prevzemanje tveganj ali pa nima administrativne sposobnosti za to. V takšnih primerih bo zavarovalno tveganje prisotno in življenjski zavarovatelji se lahko poslužujejo proporcionalnega pozavarovanja za prenos tveganj (kot npr. pojav hudih bolezni).

2.3.4.3 Premoženjska zavarovanja

Premoženjske pozavarovalne pogodbe so v veliki meri izpostavljene naključnim nihanjem v škodnem dogajanju, predvsem kadar gre za visoka katastrofna kritja. Medtem ko tovrstno tveganje prevladuje pri neproporcionalnih kritjih, obstaja v manjši meri tudi pri proporcionalnih pogodbah. Prevladujoče tveganje pri odgovornostnih pozavarovanjih (angl.: casualty) je tveganje napačne ocene. Večje je pri zavarovalnih vrstah z dolgim repom (angl.: long-tail), kjer se škode lahko pojavijo še dolgo zatem, ko je bila polica sklenjena (odvisno od tipa police). To tveganje je še večje pri pozavarovalnicah, in sicer zaradi tveganja

nepravočasnega javljanja s strani zavarovalnice. Tveganje oblikovanja zavarovalno-tehničnih rezervacij je posebej pomembno za neproporcionalne pogodbe. Tu je pozavarovatelj izpostavljen tveganju, da zavarovatelj naredi napako pri oblikovanju teh rezervacij. Če škodni oddelek cedenta ne postavi škodnih rezervacij v primerni višini, je pozavarovalnica izpostavljena tveganju, da ni pravočasno obveščena o posameznih zahtevkih oz. ocenah škode. Do tega lahko pride predvsem v primeru, kadar pogodba krije nova zavarovanja, za katera ni na voljo statistik o preteklih škodnih dogajanjih, in je zato otežen izračun IBNR/IBNER rezervacij².

2.3.4.4 *Produkti alternativnih načinov prenosa tveganj (ART³)*

Na tem mestu je potrebno omeniti ti. ART produkte, ki pa se med seboj zelo razlikujejo. Tako med ART sodijo lastne (po)zavarovalnice (angl.: captives), finančno pozavarovanje in produkti, ki so nosilce tveganj poiskali zunaj tradicionalnega zavarovalnega trga (npr. listninjenje ali izvedeni finančni instrumenti). V teh treh sklopih je potrebno ART obravnavati tudi z vidika nadzora zavarovalnega trga. Tako večina držav, ki imajo nadzor nad pozavarovalnicami, pri lastnih (po)zavarovalnicah ne zahteva tako visokih kapitalskih normativov kot pri navadnih (po)zavarovalnicah (slednje predvideva tudi predlog nove pozavarovalne direktive). Pri finančnem pozavarovanju gre za finančno prilagojene (po)zavarovalne produkte, ki praviloma nosijo manjši delež osnovnega zavarovalnega tveganja, vendar so z vidika nadzora zelo pomembni zaradi finančnega elementa pogodb, ki, recimo, na bilance stanja cedentov učinkujejo z zamikom ali zelo prikrito. Zaradi tega večina držav, ki poznajo neposredni nadzor pozavarovalnic, zahteva poročanje o tovrstnih pogodbah. Popolnoma drugačen problem pa predstavljajo drugi ART produkti, ki prenašajo tveganja na nosilce zunaj klasičnega zavarovalnega trga (listninjenje), saj (po)zavarovalni nadzor pri tovrstnih pogodbah praviloma nima dostopa (Krumberger, 2002, str. 16 – 17).

3 OPIS GLOBALNEGA POZAVAROVALNEGA TRGA IN OBLIK TER PREDMETOV NADZORA V EU IN NEKATERIH DRUGIH POMEMBNEJŠIH DRŽAVAH

3.1 SVETOVNI POZAVAROVALNI TRG

V obdobju od 1998 do 2000 je bil pozavarovalni trg dokaj enoličen, nezanimiv in pust. Razloge za to gre iskati v okrepitvi zavarovalne panoge in v vsesplošno nizkem inflacijskem okolju, ki je dokaj oslabilo rast. V takih razmerah je bilo v preteklih letih opaziti povečanje proporcionalnih zavarovanj. To se je zgodilo kot posledica poslovanja pozavarovalnic, ki so

² IBNR je kratica za angleški pojem **incurred but not reported**, ki pomeni že nastale, a še ne prijavljene škode, ki jih upoštevamo pri obračunu škodnih rezervacij. Kratica IBNER označuje pojem **incurred but not enough reported**, ki označuje nastale in prijavljene škode, vendar v pomanjkljivem obsegu (Bijelić Mile, 1998, str. 317).

³ ART – angl: Alternative risk transfer.

kvaliteto pri prevzemu tveganj žrtvovala zato, da bi zadržale ključne kliente (Watson, 2000, str. 14-22). Nato je po začetnem olajšanju zaradi neproblematičnega prehoda v leto 2000 globalna pozavarovalna panoga objavila najslabši skupni rezultat po letu 1992, ko je po obalah Floride pustošil hurikan Andrew. Začuda je bil rezultat objavljen v letu, ko ni bilo nobenih večjih škodnih dogodkov. Razlog zanj je bilo pozno poročanje o škodah, ki so zaradi neurij v Evropi nastale konec leta 1999. Pri nemalo pozavarovalnicah je zaradi izgub prišlo do povišanja cene (Searby Stephen, 2005, str. 9). Rast cen, ki se je pričela v letu 2000, je dodatno poudarila ogromna izguba zaradi terorističnih napadov 11.09.2001. Ob nastali situaciji, ko so cene pričele rasti, so zavarovalniki, želeč obdržati konstantne pozavarovalne izdatke, skušali zmanjšati obseg pogodb. Napetim dogodkom je sledilo blago leto in pol, saj sta bila z globalnega vidika leto 2002 in polovica leta 2003 v škodnem pogledu zelo blaga in sta tako obdržala finančne pritiske na pozavarovalnice (Carpenter, 2003, str. 1).

V devetdesetih letih se je število pozavarovalnic po vsem svetu znatno skrčilo, pozavarovalniški posel pa je postal očitno skoncentriran. Velika podjetja so kljub izgubam še vedno obvladovala tržišče. Še več, očitno je postal trend v smeri združevanja, še zlasti zaradi vse bolj kompleksnih kritij. Male in srednje pozavarovalnice tako dostikrat niso zmogle slediti vse večjim zahtevam svojih strank (KPMG, 2002, str. 29). Leto 1995 je bilo začetek večjih združevanj in prevzemov, ki so se nato nadaljevali še nekaj let. *General Re* je prevzel *Cologne Re* in *ERC* je naslednje leto dvorila *Frankoni*. *München Re* je kupila *American Re*, *Swiss Re* pa je prevzela *Mercantile & General* in *Unione Italiana* (Shapiro, 1999, str. 31-33). Tako je leta 1997 pet največjih pozavarovalnic na svetu obvladovalo malo manj kot 19 % svetovnega pozavarovalnega trga. Do konca leta 2003 naj bi ta delež narasel na dobrih 32 % svetovnega tržišča (Global Reinsurance Highlights – Special Edition, 2005, str. 17-21).

Raziskava, ki jo je revija Reinsurance pripravila za največjih 40 pozavarovalnic v letih od 1994 do 2003, je pokazala, da so izbrane pozavarovalnice v prvih devetih letih v povprečju poslovale z zavarovalno-tehnično izgubo. Leta 2001 je ta znašala celo 29,6 %. Uspešnost pozavarovalnic je bila tako vse bolj odvisna od investicijskih vlaganj oz. od donosa naložb. Po podatkih Swiss Re so leta 1997 direktni zavarovalniki po vsem svetu pozavarovalnicam cedirali 125 milijard USD premij, leta 2003 pa so le-te znašale že 175,5 milijard USD. Na osnovi podatkov te raziskave ugotovimo, da 83 % celotne zbrane pozavarovalne premije odpade na premoženje, 17% pa predstavljajo življenjska in zdravstvena zavarovanja. Premoženjske pozavarovalne premije predstavljajo v letu 1997 14 % zbrane zavarovalne premije, kar znaša 103 milijarde USD, in 13,7 % (146 milijarde USD) v letu 2003. Pri življenjskih in zdravstvenih zavarovanjih je ta odstotek očitno manjši – 1,5 % (22 milijard USD) v letu 1997 in 1,9 % (29,5 milijard USD) v letu 2003. Potrebno je tudi poudariti, da imajo življenjska zavarovanja v sklopu cediranih premij vsako leto večji delež (Swiss Re, 1998, str. 3); (Swiss Re, 2005, str. 18).

Porast v življenjskem pozavarovanju je dokaj nov trend. Življenjski sektor naj bi naraščal za vsaj 15 % letno. Nekateri eksperti trdijo, da naj bi se omenjena rast gibala celo pri 30 % (Baylis Mark, september 2000, str 1-3). 75-80 % življenjskih in zdravstvenih pozavarovanj je sklenjenih po načinu proporcionalnega kritja (natančneje, kot kvotna pozavarovanja). Obseg življenjskih in zdravstvenih pozavarovanj je nižji kot pri pozavarovanju premoženja, kajti običajno sta pozavarovana le umrljivost in invalidnost, medtem ko velik del preostalega posla pridržijo zavarovalnice. Tržni delež 10-ih največjih pozavarovalnic je z vidika prevzetih premij približno 54 % (Swiss Re, 2005, str. 4), vendar je pri tem potrebno upoštevati, da se ta podatek po državah očitno razlikuje.

Zanimanje za življenjsko in zdravstveno pozavarovanje je poraslo zlasti zato, ker je svetovna ekonomija pred nekaj leti dosegla visoke ravni gospodarske rasti in so ljudje svoje prihranke vlagali v te vrste zavarovanj. Poleg tega pa mnoge socialne države nimajo več zmožnosti oz. imajo težave pri kritju zdravstvenega zavarovanja in pokojninskih izplačil.

3.2 RAZVOJ TRGA V PRIHODNOSTI IN PREDVIDEN RAZVOJ PRODUKTOV

V zadnjih letih so ocenjevalne agencije postale vse bolj pomembne, poleg tega pa opažamo nastajanje novih, vse bližjih povezav med ocenami uspešnosti in nadzorom, kar najverjetneje nakazuje trend sodelovanja med svetovnimi nadzornimi organi in vodilnimi ocenjevalnimi agencijami. Kljub temu obstajajo različne smernice oz. načini pristopov pri nadzoru pozavarovalnic.

3.2.1 TREND OD PROPORCIONALNIH POSLOV K NEPROPORCIONALNIM

V zadnjem času se obseg proporcionalnih poslov zmanjšuje, povečuje pa se število sklenjenih neproporcionalnih poslov. To je deloma posledica dejstva, da se je število pozavarovalnic zmanjšalo, in tako lahko le-te bolj vplivajo na to, kakšne pozavarovalne programe bodo nudile. Proporcionalne pogodbe prav tako postajajo manj izravnane (razmerje med premijo in obveznostjo) in, posledično, manj zanimive za pozavarovatelje. Vodilni pozavarovatelji so zato uveljavili svojo voljo in trgu na mesto proporcionalnih modelov, ki so prevladovali prej, vsilili škodno-presežkovne modele ter si tako pridobili več neposrednega nadzora nad prevzetim poslom in določanjem cen (KPMG, 2002, str. 37).

3.2.2 RAZVOJ ART-A

Alternativni prenos rizikov (ART) predstavlja alternativo klasičnim (po)zavarovalnim pogodbam. Njihov razvoj v prihodnosti je zaenkrat nejasen, saj imamo več razlogov za in proti njihovemu razvoju. Vsekakor pa na razvoj alternativnih prenosov rizikov vpliva tudi (po)zavarovalni cikel. V času visokih (po)zavarovalnih premij se poveča zahteva po cenejših oblikah, ki jih, recimo, lahko zagotavljajo listninenje ali izvedeni finančni instrumenti, ki zagotavljajo zavarovalno kritje. ART zaradi svoje specifičnosti vsekakor je in bo, z vidika nadzora, zelo pomemben.

3.3 KONKURENČNI POLOŽAJ POZAVAROVATELJEV IZ DRŽAV NEČLANIC EU NA OZEMLJU EU

Organizaciji OECD (Organisation for Economic Co-Operation and Development) in CEA (Comité Européen des assurances) sta ugotovili določene administrativne ovire v EU. Takšna ovira je, na primer, zahteva, da podružnice pozavarovalnic, ki niso iz EU, pripravijo finančne izkaze po lokalnem GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) standardu za celotno skupino. Nekatere države EU uporabljajo sisteme, po katerih mora pozavarovatelj deponirati določena sredstva, da pokrije škodne rezervacije⁴. Po mnenju organizacij OECD in CEA obstajajo še druge ovire. V nekaterih državah še vedno obstajajo monopolistična razmerja v pozavarovanju na osnovi ene privilegirane pozavarovalnice, ki je običajno v državni lasti. Druge države zahtevajo obvezne cesije določenih zavarovalnih vrst državnim družbam ali določenim nacionalnim pozavarovateljem. Omejitve nadzornikov, npr. obvezna registracija v državi gostitelja ali omejitve pri cesijah, tudi lahko obstajajo. Poleg tega so lahko predpisane tudi trošarine (KPMG, 2002, str. 38).

3.4 RAZLOGI ZA NADZOR V POZAVAROVALNICAH IN NADZORNE INSTITUCIJE

Glavni razlog, ki govori v prid nadzoru pozavarovalnic, je potreba po varovanju interesa imetnikov polic. Z uvajanjem nadzorne institucije bi tako prispevali k minimiziranju pojava nesolventnosti pozavarovalnic. Pozavarovalnice vodijo svoje posle na profesionalnem tržišču in zato je v nekaterih državah pozavarovalni nadzor nekoliko ohlapnejši od nadzora zavarovateljev. Metoda in stopnja nadzora v posamezni državi sta odvisni od pogleda na zaščito vitalnih interesov zavarovalca. V mnogih državah je nadzor vzpostavljen zato, da se ščiti zavarovance.

V EU trenutno ne obstaja nobena priznana metoda pozavarovalnega nadzora, niti se evropska zakonodaja do sedaj ni opredeljevala do tega problema. Na evropsko pozavarovalno sfero je pravzaprav vplivala le skozi eno direktivo, in sicer prvo pozavarovalno direktivo iz leta 1964. Le-ta obvezuje države članice, da se morajo vsa področja pozavarovanja brez izjeme liberalizirati (Council Directive 64/225/EEC, 1964), in s tem odpravlja omejitve pri svobodnem *ustanavljanju* in svobodnem *sklepanju* pozavarovanj. Seveda pa s tem niso bila določena skupna pravila, ki bi postavila temelje skupnemu evropskemu pozavarovalnemu nadzoru, kakor se je kasneje uveljavil v zavarovalništvu. Trenutni pozavarovalni nadzor v EU sloni na zakonodaji posameznih držav članic. Pozavarovalnica je tako lahko potrjena bodisi zakonodaji države, kjer sprejema posle, bodisi zakonodaji svoje lastne države. V primeru, da bi ji bilo dovoljenje na domačem trgu odvzeto, bi ji bila prav tako odvzeta pravica sklepanja

⁴ Škodne rezervacije (claims provisions): so ovrednoteni del nevarnostne premije na koncu določenega obdobja (običajno bilančnega) za kritje pričakovanih obveznosti iz že uresničenih nevarnostnih dogodkov do trenutka ugotavljanja poslovnega izida tako prijavljenih, a še nerešenih zavarovalnih primerov, kot tudi tistih, za katere obstaja velika verjetnost, da so že bili uresničeni, vendar še niso prijavljeni. Vrednotijo in oblikujejo se ob upoštevanju zavarovalnih pogojev, dokumentacije škodnih primerov, sodne prakse, normativov materiala in stroškov ter storitev, mnenj cenilcev ipd. po določilih zavarovalnih statističnih standardov (Bijelić Mile, 1998, str. 333).

poslov v drugih državah EU. Prav tako obstaja nekaj držav znotraj EU, kjer je potrebno pridobiti dovoljenje, da lahko podjetje opravlja pozavarovanje. Razumljivo je, da je prav to posledično pripeljalo do nemalo različic pogojev regulacije in stopnje pozavarovalnega nadzora, kar deluje zaviralno na prihodnji razvoj mednarodnega pozavarovalnega trga.

Glavni namen nadzora pozavarovalnih poslov je zagotovitev, da je pozavarovatelj solventen in likviden glede izpolnjevanja svojih obveznosti. Uvedba direktive naj bi utrdila pozicijo EU pri pogajanjih o medsebojnem priznavanju pozavarovateljev z namenom, da se poveča globalna konkurenca. Vzpostavitev skupnega okvira za pravno ureditev pozavarovanja naj bi prispevala tudi k ponovni otvoritvi pogajanj z ZDA o sporni zahtevi, da je potrebno pri pozavarovanju ameriških pozavarovancev zagotoviti poročilo (Europe – EU reinsurance directive published, 2004).

Kakor bo obrazloženo v nadaljevanju, imamo tri osnovne oblike nadzora nad pozavarovalnicami. Razlogi za in proti so različni, osnovna dilema glede organiziranosti nadzora pozavarovalnic pa izhaja iz dejstva, da pozavarovalnice poslujejo s poznavalci trga in ne z neukimi pogodbenimi partnerji, katerih interese je potrebno dodatno ščititi. Nadzor je po državah organiziran različno, kot samostojni organ ali kot organ v sestavi pristojnega ministrstva. Ne glede na to je treba omeniti tudi nove trende na področju celotnega finančnega nadzora. Integrirane institucije tako nadzirajo celoten finančni sektor (bančni, zavarovalni trg in trg vrednostnih papirjev). V Evropi se je izkazalo, da je trend povezovanja dokaj močan, saj je Norveški in Islandiji sledilo še pet članic EU – Avstrija, Danska (1988), Švedska (1991), Velika Britanija (1997) in Nemčija (2002). Poleg omenjenih so nadzor celotnega finančnega sistema enotnemu nadzorniku (neodvisnemu od centralne banke) dodelile še štiri pristopnice – Latvija (1998), Estonija (1999), Madžarska (2000) in Malta (2002), o tem pa razmišljajo tudi Bolgarija, Poljska, Slovaška in Slovenija (Masciandaro, 2004, str. 3-5).

3.5 VRSTE IN OBLIKE NADZORA

3.5.1 NIČ NADZORA ALI SAMONADZOR

V popolno prostem sistemu, kjer je prisotno prosto pozavarovanje med domačimi zavarovalnicami in domačimi ali pa tujimi pozavarovalnicami, smejo zavarovatelji prosto izbirati pozavarovatelja in so tako skozi samokontrolo odgovorni za svoj posel.

Dopolnilo minimalne samokontrole v praksi pomeni, da je tistim pozavarovalnicam, ki so zmožne samokontrole, dovoljena precejšnja svoboda pri poslovanju z zelo malo vmešavanja s strani regulatorja. S svojim profesionalnim poznavanjem trga lahko podjetja s samonadzorom na tržišču oblikujejo pravila, ki minimizirajo stroške administracije nadzora. Vendar je potrebno vedeti, da zavarovalnica lahko izbere pozavarovatelja slabe kakovosti in s tem ogroža svojo solventnost in obenem vpliva na transparentnost trga ter na njegovo splošno

stabilnost. Prav zato večina držav članic EU⁵ podpira obstoj nadzornika. Pozavarovalni trg postaja vse nevarnejši, kar je posledica koncentracije tveganja. Z rastjo svetovnega gospodarstva pa se večja tudi potreba po vse stabilnejšem in varnem pozavarovanju.

Kljub temu so nekateri strokovnjaki prepričani, da ni opravičljivo opravljati natančnega nadzora pri poslu, kot je pozavarovanje. Vedeti je namreč treba, da pozavarovalnice poslujejo s profesionalnimi podjetji, ki pa, za razliko od fizičnih oseb, ne potrebujejo tolikšne zaščite. Zavarovalnice so zmožne razlikovati med poštenimi in kapitalsko dovolj močnimi poslovnimi partnerji in tistimi šibkimi. Kritiki nadzora pozavarovalništva tako trdijo, da so cilji nejasni in da se imetnikov polic ne da zaščititi z nadzorom pozavarovalništva. Sicer pa so primeri nesolventosti pozavarovalnic redki. Prav tako v zgodovini nobena zavarovalnica ni postala nesolventna zaradi nesolventnosti pozavarovalnice; poleg tega se je večina nesolventnostnih primerov pozavarovalnic pripetila na reguliranih trgih (KPMG, 2002, str. 72).

Iz napisanega bi lahko povzel, da zaradi zapletenosti pozavarovalnega posla obstaja strah pred nesolventnostjo pozavarovalnic. Zato pa je potrebno poudariti, da so nenadzorovani trgi v preteklosti pokazali, da tveganje na njih naj ne bi bilo večje kot na nadzorovanih. Prav tako analiza KPMG-ja ni pokazala, da bi podjetja, ki uporabljajo samonadzor, imela podrejen tržni položaj.

3.5.2 NEPOSREDNI IN POSREDNI NADZOR

Pozavarovalnice lahko nadziramo na dva načina; z neposrednim in posrednim nadzorom. Neposredni nadzor pomeni, da mora pozavarovatelj ne glede na to v kateri državi članici posluje, dobiti dovoljenje za poslovanje, ki mu ga podeli nadzorni organ. Neposredni nadzor med drugim vključuje še naslednje pogoje: primernost posloводства, zadostnost zavarovalno-tehničnih rezervacij, minimalne solventnostne meje, oddajo finančnih poročil ... (Hall, 2000, str. 13). Pri posrednem nadzoru pa nadzornik nadzoruje pozavarovalni načrt zavarovatelja. Nadzor se torej izvaja preko neposrednih zavarovalnic. Nadzornik s tem skuša preprečiti tveganje neizplačil škodnih zahtevkov s strani zavarovalnice kot posledico slabe pozavarovalne zaščite. Možno je, da se nadzornik odloči za uporabo obeh oblik nadzora, saj se omenjena načina medsebojno ne izključujeta. Leta 1998 je na primer OECD državam predlagala posredni nadzor (KPMG, 2002, str. 71-74).

3.5.3 OMEJEN ALI SPLOŠEN NADZOR

Obsežen sistem neposrednega nadzora v splošnem vsebuje finančni nadzor in konstantno kontrolo. Pri omejenem nadzoru se pri pozavarovalnicah upošteva le nekatere elemente nadzora, ki veljajo za zavarovalnice. Na hitro spreminjajočem se pozavarovalnem trgu je lahko ocena pozavarovalčeve zanesljivosti zavarovatelju vse težje pridobljiva. Pričakovati je, da se bo pozavarovanje čedalje bolj širilo, istočasno pa področje tveganja vseskozi raste, in

⁵ Študija KPMG-a je bila narejena pred vstopom 10. kandidatov v EU in zatorej govori o obstoječi petnajsterici.

tako se možnost izgube stalno povečuje. Ta razvoj vsekakor opozarja, da je potrebna večja opreznost in da posredni nadzor morda ne bo več zadostoval.

Na drugi strani pa se pojavlja mnenje, da je neposredni nadzor prestrog in bi ga zatorej morali uporabljati le pri novincih na tržišču, katere trg še ni preveril. Pri sistemu neposrednega nadzora mora pozavarovatelj nadzorniku poslati finančno poročilo. Pri neposrednem nadzoru sme nadzornik, da oceni varnost pozavarovatelja, neposredno od pozavarovatelja pridobiti več informacij, kot pa jih more dobiti pri posrednem nadzoru od cedenta, ki ima manjša pooblastila. V mnogih državah zato prevladuje mnenje, da bi morala za nadzor pozavarovateljev veljati ista pravila kot za direktne zavarovatelje. Pri pozavarovalnicah se na splošno uporablja vsaj nekaj elementov zavarovalnega nadzora. Istočasno pa je lažje uvesti sistem, ki temelji na že uveljavljenih pravilih. Težava lahko tiči v tem, da je pozavarovalni posel dosti bolj mednaroden.

3.6 PREDMET NEPOSREDNEGA IN POSREDNEGA NADZORA

Glavne kriterije, ki se nanašajo na neposredni in posredni nadzor, bom opisal v naslednjih dveh točkah, preostala klasifikacija, ki je izdelana v skupine po načelih IAIS-a, pa je predstavljena v prilogi 4.

3.6.1 KRITERIJI, KI SE NANAŠAJO NA NEPOSREDNI NADZOR

3.6.1.1 Pridobivanje dovoljenja za opravljanje pozavarovalnih poslov

Nadzornik z uveljavitvijo potrebe po izdajanju dovoljenja za opravljanje pozavarovalnih poslov pridobi pregled nad pozavarovalnicami v državi in s tem lahko zagotovi večjo varnost. Nadalje je pridobljeno dovoljenje zagotovilo, da so zahteve po minimalnem kapitalu in ustreznem managementu izpolnjene. Nazadnje nadzornik tako pridobi neposreden dostop do informacij v zvezi s pozavarovanjem.

Dovoljenje morajo pridobiti podjetja, ki želijo na novo začeti opravljati pozavarovalne posle, medtem ko morajo obstoječe pozavarovalnice izpolnjevati zahteve za pridobitev dovoljenja. Podeljevanje dovoljenja lahko kot posledico zagotovi pošteno tekmo med pozavarovatelji na trgu. Izpolnjevanje zahtev za pridobitev dovoljenja je predpogoj za pridobitev le-tega; prav tako jih mora podjetje izpolnjevati ves čas poslovanja. Kot enega izmed pogojev za pridobitev dovoljenja mora pozavarovalnica izpolnjevati kriterij primernosti posloводства. Za pridobitev dovoljenja je zato potrebno, da pozavarovalnica odda nadzorniku v pregled poslovni načrt. Pozavarovalnica mora ves čas svojega poslovanja izpolnjevati pogoje, ki jih zahteva samo pridobivanje dovoljenja. Na podeljevanje dovoljenja bi se lahko gledalo tudi kot na krepitev standardov. Če bi primarne zavarovatelje lahko nekako »prepričali«, naj poslujejo le s tistimi, ki izpolnjujejo določene standarde, bi zadostoval že posredni nadzor. Težava bi lahko

nastopila v primeru moralnega hazarda, kar pomeni, da bi zaradi prevelikega zanašanja na regulatorja s strani zavarovateljev lahko prišlo do napačnih poslovnih odločitev.

Kjer je v Evropi pridobitev dovoljenja obvezna, se skorajda vedno uporabljajo ista pravila tako v zavarovanju kot tudi pozavarovanju. Sistem pridobivanja dovoljenja ima torej lahko prednosti (maksimalna zaščita za zavarovalnice) in tudi slabosti (intervencije na trgu).

3.6.1.2 Sistem potnega lista

Namesto sistema izdajanja dovoljenj je v maju leta 2000 CEA (Comité Européen des assurances) predlagal uvedbo sistema potnega lista. V okviru tega sistema se pozavarovalnice same odločajo, ali želijo vstopiti vanj ali ostati izven njega. Osnovni cilj je bil, da bi se ustanovil model EU za pozavarovalni nadzor, ki bi s tem, da bi zagotovil večjo varnost in ukinil zakonske zahteve za oblikovanje skrbniških/odškodninskih skladov, povečal učinkovitost izmenjave poslov med državami na področju pozavarovanja.

Sistem potnega lista bi zamenjal dopolnilni nadzor za pozavarovalne družbe v državah gostiteljicah ali pa njihovim cedentom (zavarovateljem) omogočil določene koristi, ki bi bile posledice statusa pozavarovalca. CEA je predlagal, da bi bil potni list uporaben za vse profesionalne pozavarovalnice. IAIS (Internal association of insurance supervisors) pa je predlagal, da bi bil potni list lahko uporaben za vse profesionalne pozavarovatelje, zavarovalna združenja in direktne zavarovalnice, ki sprejemajo tudi pozavarovanje. Da obstoječa pozavarovalnica pridobi enoten potni list ali prednosti, ki jih omogoča sistem, mora najprej izpolniti določene zahteve. Če potni list pozavarovalnici ni podeljen oz. ji je odvzet, lahko le-ta še naprej posluje, vendar pa ne more biti deležna prednosti sistema.

Da bi sistem deloval, bi morale biti zahteve oz. standardi zadostni. Vsaka država bi morala zahtevati podobne minimalne standarde, preden bi domačim pozavarovalnicam dovolila poslovanje v drugih državah. Pri vzajemnem priznavanju sistema vsaka država pristopnica prepozna pozavarovatelje s potnim listom ter jim omogoči, da v prostoru vzajemnega priznavanja prosto poslujejo.

IUA (International underwriting association) sklepa, da bi bil cilj EU lahko v vzpostavitvi sistema vzajemnega prepoznavanja s trgi severne Amerike. Tak sistem bi po eni strani pozavarovalnicam omogočil, da se same odločijo, ali želijo izpolnjevati systemske standarde. Po drugi strani pa bi bil vpliv nadzornikov manjši kot v sistemu pridobivanja dovoljenja, saj neustreznih podjetij ne bi mogli odstraniti s pozavarovalnega tržišča. Vsekakor bi bilo skrajno nelogično, da bi sistem pridobivanja dovoljenja zamenjali za sistem potnega lista, če bi bil prvi v določenih državah že na razpolago. Takšna menjava ne bi bila zgolj nesmotna, temveč bi lahko povzročila tudi dodatne stroške. Mnoge pozavarovalne zveze v ZDA trdijo, da je še mnogo pre zgodaj, da bi med EU in ZDA uvedli sistem vzajemnega prepoznavanja.

Glavni argument proti sistemu potnega lista je, da nadzornik pozavarovatelju navkljub odvzemu njegovega potnega lista ne more preprečiti nadaljnega poslovanja. Potni list se bo tako verjetno uveljavil le kot standard, ravno tako kot bonitetna ocena v preteklosti.

3.6.1.3 Notranje kontrole in obvladovanje tveganj

Samoumevno je, da pozavarovalnice za uspešno poslovanje potrebujejo notranjo kontrolo, ki pa jo nadzornik vestno nadzira. Obstaja nemalo pristopov, s katerimi preverjajo zadostnost sistema notranjega nadzora. Notranja kontrola zahteva, da poslovodstvo zagotovi pogoje delovanja notranje kontrole ter sodeluje pri odpravljanju ugotovljenih pomanjkljivosti ali napak. Omenjeni sistem pozavarovalnicam prav tako nalaga uporabo zunanjih revizorjev, ki natančno poročajo o ustreznosti notranjega nadzora. Cilj teh pristopov je zagotoviti, da imajo pozavarovalnice zadosten notranji nadzor.

3.6.1.4 Kapitalska ustreznost in solventnost

Zadostnost finančnih sredstev je eden izmed najpomembnejših elementov pri nadziranju (po)zavarovalčeve varnosti. Elemente trenutnega solventnostnega sistema za zavarovalnice, ki ga narekujejo direktive EU, bi lahko uporabili tudi pri pozavarovanju. Žal nekatere zahteve ne bodo učinkovite, saj je pozavarovalni posel specifičen in mednarodno usmerjen. Solventnostne zahteve se preverjajo skozi finančno poročanje. V splošnem so zahtevki nadzornikov glede solventnostnih meja enaki kot pri zavarovalcih.

3.6.1.5 Finančno poročanje

Pozavarovalnice morajo pripraviti letna računovodska poročila, kljub temu pa nadzorniki pogosto potrebujejo bolj natančne informacije. Za uvedbo zahteve po pogostejšem poročanju obstajata dva razloga:

- nadzorniku omogočiti ocenitev finančne moči nadzorovanega podjetja in
- kupcu (po)zavarovanja se prav tako omogoči ocena finančne moči potencialnega ponudnika.

Pozavarovalnice svoje finančne informacije v glavnem oblikujejo iz podatkov, ki jim jih priskrbi cedent. Zaradi mednarodnega ozadja pozavarovalnega posla pogosto prihaja do zamud pri pridobivanju informacij. Zaradi pomanjkanja informacij se nemalokrat pojavljajo napačne navedbe, ki pa se odražajo v popravkih v naslednjem obdobju. Pozavarovalni nadzor bi moral omenjeno dejstvo vzeti na znanje.

3.6.2 KRITERIJI, KI SE NANAŠAJO NA POSREDEN NADZOR

3.6.2.1 Neposreden pregled pozavarovalnega programa

IAIS pravi, da mora zavarovalni nadzornik imeti možnost pregledati pozavarovalne posle (po)zavarovalnice, da tako oceni njihovo zanesljivost. Nadzornik mora zagotoviti, da je pozavarovalni program primeren, torej da ima pozavarovalnica, ki tveganje prevzema, zadosti

kapitala, da ne bi prišlo do izpada plačila obveznosti. Spremljanje pozavarovalnih programov je manj natančno kot nadziranje neposrednega posla. Pogosto zahteva le kopije pogodb in ostalih podobnih dokumentov ter spisek pozavarovateljev. S tem nadzornik sicer zgolj oceni, ali pozavarovalnica tehnično in finančno izpolnjuje zahtevano. Tako varovanje pa ni vedno uspešno, bodisi zaradi pomanjkljivih podatkov, ki jih uporablja nadzornik pri oceni, bodisi zato, ker cedent ni zmožen uporabljati razpoložljivih podatkov za pridobivanje ustrezne ocene pozavarovatelja. V omenjenem primeru lahko nadzornik igra vlogo pri izvoru podatkov pozavarovatelju in tako zagotovi zavarovalnici varnost. V primeru, da cedent ni pridobil vseh informacij, pregled ne more biti popoln.

Vsekakor sistem, pri katerem je naloga primarnega zavarovatelja, da oceni, kako varen je pozavarovatelj, ne more biti stoodstotno zanesljiv. Razlog je v tem, da bo zavarovatelj ciljal tako na minimizacijo stroškov kot tudi na maksimizacijo varnosti. Izbira zavarovatelja je lahko tudi napačna, še zlasti, če v večji meri zasleduje druge cilje (minimizacijo stroškov) in ne le varnost. Slednje lahko povzroči težave pri kreditnih tveganjih cedenta ali zavarovatelja.

3.6.2.2 Limiti za največje izpostavljenosti

Ocena ustreznosti zavarovalčeve pozavarovalne zaščite mora biti narejena v skladu z zavarovalčevo maksimalno izpostavljenostjo. Npr., zavarovalnica lahko ima pravilo, da se ne bo izpostavljala posameznemu tveganju za več kot 5 % svojega kapitala. Seveda se omenjena omejevanja razlikujejo od zavarovalnice do zavarovalnice. Vsako možno izgubo, ki bi presegla postavljeno limito, bo zavarovalnica pozavarovala. Nadzorniki bi lahko razvili neke vrste pravilo oz. zahtevo, ki bi predpisovala maksimalno izpostavljenost, ki jo posamezno podjetje v odvisnosti od svojega kapitala še lahko zadrži.

3.6.2.3 Zahteve za poročila oz. zavarovanje plačil

Zavarovalnice zahtevajo poročila oz. zavarovanje plačil od pozavarovalnic zato, da zmanjšajo tveganje, da pozavarovalnica ne bo izplačala nastale škode. Omenjene zahteve lahko nadalje vplivajo na izračun solventnostne meje. Zanesljivost pozavarovanja se poveča s povišanjem naložb (v smislu poročila) ali pa z znižanjem obveznosti, kar pomeni, da pozavarovatelj prejme manj premije. V primeru, ko ne gre za pozavarovalnico, ki ima dovoljenje v domači državi cedenta, nadzornikove zahteve lahko vključujejo pridržanje poročila ali pa vzpostavitev skrbniških skladov. Problem navedenega je v tem, da pozavarovalci bazirajo premije na preteklih škodah, medtem ko naj bi solventnostne meje s pridržanjem dela premije zagotovile, da bi bili pozavarovatelji zmožni kriti prihodnje škode. Zato je potrebno upoštevati, da so pozavarovalčeve terjatve lahko le približek znižanja tveganja v prihodnosti.

Zavarovanje plačil pa vendar znatno olajša delo nadzornikom, saj do neke mere zagotovi pozavarovalčevo zmožnost plačevanja obveznosti cedentom in, posredno, imetnikom polic. Po drugi strani pa obstajajo tudi negativne posledice zahtevanja poročila. Med drugim bi lahko pozavarovatelj dosegel višje donose na depozite, kot pa mu jih zagotavlja

zavarovateljeva obrestna mera. Običajno se celo dogaja, da se zaradi zahteve po pologu varščine povišajo stroški pozavarovanja, kar pa se, posledično, odraža tudi na višjih zavarovalnih premijah.

Del panoge kljub navedenemu trdi, da ob takšnem varovalnem mehanizmu ni nobene potrebe po dodatnem nadzoru pozavarovalnic. Nadalje obstaja prepričanje, da je, ob upoštevanju stopnje težavnosti samega nadzora, ta sistem trenutno edini, ki omogoča učinkovito zaščito pred nevarnostjo pozavarovalčevega neizplačila.

3.6.2.4 Zahteve glede razpršitve tveganja

Nadzornik lahko zmanjša tveganje izpada plačila pozavarovalnice tako, da predpiše, kolikšen je maksimalen dovoljeni znesek, ki ga lahko prevzame v kritje. Žal pa zavarovalne direktive ne predpisujejo obveze po razpršitvi za različne zavarovalne vrste. To se odraža v velikih razlikah pri tipih in količini prevzetega tveganja v pozavarovanje (KPMG, 2002, str. 97-105).

4 UREDITEV NADZORA PO DRŽAVAH

4.1 EVROPSKA UNIJA

Do nedavnega domače pozavarovalnice v treh državah EU (v Belgiji, na Irskem in v Grčiji) niso bile izpostavljene nobenemu pozavarovalnemu nadzoru, kar pomeni, da sistem licenciranja ali sprotne nadzora pozavarovateljev ni obstajal. V Nemčiji, Franciji in na Nizozemskem se pri nadzoru uporabljajo režimi, ki veljajo za zavarovalnice; gre za sistem neposrednega nadzora v kombinaciji s posrednim. Tu moram omeniti še nedavne spremembe v Franciji. Francoski parlament je maja 2001 sprejel nov zakon, ki podrobneje opredeljuje predpise za pozavarovatelje. Novi zakon bo kmalu dopolnjen s podrobnimi pravili za nadzor. Novi predpisi bodo uvedli podobne postopke za pridobitev dovoljenja za opravljanje pozavarovalnih poslov, kot so v veljavi za direktne zavarovalnice. Vključevali bodo primerna finančna in tehnična sredstva za sprejeti posel, kakovost delničarjev, postopkov za finančno okrevanje in podobne ukrepe (vključno z odvzemom dovoljenja). Finančne zahteve (npr. zavarovalno-tehnične rezervacije, njihovo pokritje z dovoljenimi sredstvi in solventna meja) bodo uvedene v prihodnosti in se bodo razlikovale od tistih, ki veljajo za direktne zavarovalnice, tako da bodo upoštevane posebne značilnosti pozavarovalnega posla (KPMG, 2002, str. 57). V štirih državah (Avstriji, Italiji, Španiji in na Švedskem) obstaja režim omejenega ali splošnega nadzora. V slednjih dveh je zahtevana določena stopnja minimalne solventnosti. Le v štirih državah nekdanje petnajsterice (Velika Britanija, Danska, Finska in Portugalska) pa so pozavarovatelji podvrženi zelo obsežnemu nadzoru in pravilom, ki veljajo tudi za direktne zavarovalce (Pincott, 2001).

Potrebno se je zavedati, da si svetovno gospodarstvo po nekaterih škandalih (npr. ameriški Enron) prizadeva za čiste bilančne izkaze družb, ki pomenijo realno sliko poslovanja. Pozavarovalno pravo je moralo odgovoriti na (po)zavarovalniške kalvarije. Opisane izgube kapitala (po)zavarovalnic, zmanjševanje zavarovalnih in predvsem pozavarovalnih zmogljivosti, napovedi glede podrezerviranosti (predvsem na področju zavarovanj odgovornosti – azbest) so posledično vodili v spremembo evropskih direktiv na področju zagotavljanja solventnosti in nadzora nasploh.

Evropska unija je v marcu 2002 sprejela direktivi št. 2002/12/EC in št. 2002/13/EC, ki spreminjata direktivi št. 79/297/EEC in št. 73/239/EEC glede zahtev po kapitalski ustreznosti zavarovalnic. Zavarovalnice se morajo z novimi zahtevami uskladiti najkasneje do leta 2007. Spremenjene zahteve glede kapitala zavarovalnic bodo vplivale na pozavarovanje le v tistih državah, ki urejajo pozavarovalnice na enak način in z enakimi merili kot zavarovalnice, saj države različno urejajo statusnopravne vidike pozavarovanja.

Pozavarovalne pogodbe bodo zaradi svoje narave (prilagajanje praktičnim potrebam, razmerje med profesionalnimi pravnimi osebami, ki ne potrebuje takšne zaščite kot potrošniki – fizične osebe – zavarovalci) verjetno še naprej bolj ali manj prepuščene pogodbeni avtonomiji (Pavliha, 2003, str. 546-548).

V nadaljevanju bom opisoval razlike v pristopih do pozavarovanja v primerjavi z zavarovanjem po različnih državah članicah EU. V tabeli v prilogi 2 pa so razvidni pristopi v glavnih državah članicah EU.

4.1.1 VELIKA BRITANIJA

Velika Britanija je eden večjih svetovnih zavarovalnih in pozavarovalnih trgov. Kot je bilo že napisano, spada Velika Britanija med tiste države članice, kjer so pozavarovalnice zakonsko bolj ali manj v istem položaju kot zavarovalnice. Vendar pa je tu potrebno omeniti še prisotnost Lloydovega trga, kjer veljajo nekoliko drugačna pravila kot pri preostalih družbah.

4.1.1.1 Pozavarovalni trg brez Lloydov

V zakonodaji razlik med nadzorom zavarovalnic in pozavarovalnic skorajda ni. Poglavitni cilji predpisov, ki urejajo nadzor nad pozavarovalnicami, so isti kot pri direktnih zavarovalnicah. Cilj je zagotovilo, da je družba tekoče sposobna izpolnjevati svoje obveznosti do cedentov in, posredno, do zavarovalcev.

Pogoji za pridobivanje dovoljenja

Za pozavarovalnice veljajo enaki pogoji za pridobivanje dovoljenja kot za direktne zavarovalnice. Za pridobitev dovoljenja mora prosilec predložiti finančni načrt in druge podatke, ki jih zahteva ustrezna zakonodaja. Angleški nadzorni organ – Financial Services Authority (FSA) lahko obišče in pregleda pozavarovatelja enako kot direktne zavarovalnice.

Zahteve po primernosti posloводства veljajo tako kot za zavarovalnice; prav tako velja, da mora nadzornik soglašati s spremembami v poslovodstvu.

Obveznosti poročanja

Poročanje nadzornemu organu je enako kot pri zavarovalnicah. Posebno finančno poročilo je potrebno oddati enkrat letno, v posebnih primerih (npr. če gre za novo družbo) četrletno. Poročilo je v obliki obrazca in vključuje izračun zahtevane solventne meje, izkaz stanja, izkaz uspeha in pozavarovalni program. Vsakemu takšnemu poročilu je treba priložiti revizorsko poročilo in, v primeru življenjskih zavarovanj, tudi aktuarsko poročilo o primerni višini zavarovalno-tehničnih rezervacij.

Podružnice družb, ki imajo sedež izven EU, se nadzorujejo na enak način kot podružnice družb s sedežem v Veliki Britaniji. Poleg tega morajo predložiti podatke za posle po vsem svetu.

Solventnostne zahteve

Pozavarovalnice so podvržene enakim solventnostnim zahtevam kot direktne zavarovalnice. Vendar pa obstajajo razlike v pristopu zavarovalnega nadzora v luči različne narave pozavarovalnega posla. Poleg standardnega poročanja in preizkusa solventnosti, ki velja za vse zavarovalnice z dovoljenjem za opravljanje poslov, nadzorni organ izvaja še dodatne preglede v pozavarovalnicah, ki poslujejo na londonskem trgu. Gre predvsem za solventnost pozavarovalnic v različnih škodnih scenarijih in pregled ocene največje verjetne škode z namenom, da se oceni tveganje, ki ga nosi pasivna stran izkaza stanja. Poleg tega nadzornik poskuša razvrstiti pozavarovatelje glede na ocenjeno tveganje na osnovi preizkusov različnih možnih škodnih dogodkov. S tem pristopom poskuša zajeti dodatna tveganja, ki veljajo za pozavarovatelje kot posledica kompleksnosti njihovega posla in nestanovitnosti. Pri škodnih rezervacijah obstajata glede na solventni položaj dve pglavitni tveganji:

- možnost, da bodoči škodni dogodki v zvezi z že sklenjenimi pogodbami presežejo pričakovan obseg in
- da škode, ki so se že zgodile, vendar še niso plačane, presežejo višino sredstev, rezerviranih v obveznostih.

Zanimivo je, da sedanja metodologija izračuna solventne meje eksplicitno ne upošteva nobene od teh dveh možnosti.

Druge razlike se nanašajo bolj na pozavarovanje kot na pozavarovalnice. Zahteve glede ujemanja denarnih valut ne veljajo za pozavarovalne posle. Premoženjski pozavarovalni posli so obravnavani ločeno v finančnem poročilu zavarovalnemu nadzoru in se prikazujejo po pogodbenih letih in ne po letu nastanka škode. In najpomembneje, dovoljenje za pozavarovatelje, ki nimajo sedeža v Veliki Britaniji, se nanaša na poslovanje povsod po svetu, ne le na posle, sklenjene v Veliki Britaniji.

4.1.1.2 *Lloydov pozavarovalni trg*

S 1.12.2001 je FSA prevzel odgovornost za Lloyd's-ove trge. Tekom priprav na te spremembe je FSA izdal dokument z naslovom »The future regulation of Lloyd's«. V njem opisuje, kako namerava izvajati na novo pridobljena pooblastila. Prav sedaj je pri Lloyd's-ih opazen proces spreminjanja notranjega vodenja. Poleg tega se z upadanjem števila večjih »igralcev« na trgu spreminja tveganje, kar naj bi bil razlog za spremembo pravil za Lloyd's-e. Pravila bi se tako poenotila s predlaganimi zahtevami za ostale (po)zavarovalnice. Ker tako proste (po)zavarovalnice kot Lloyd's-ovi agentje upravljajo z velikimi riziki, FSA predlaga, da bi za obe tržišči pripravili ustrezna pravila, ki bi veljala za vsako posebej. V prihodnosti naj bi tako obstajala razlika med odgovornostjo FSA-ja za nadzor Lloyd's-ov in ostalih (po)zavarovalnic. Nova pravila naj bi v veljavo stopila z letom 2005 (Tiner, 2003).

4.1.2 NEMČIJA

Kot je bilo že navedeno, sodi Nemčija v skupino držav, kjer obstaja vmesni režim določenih sestavin neposrednega nadzora v kombinaciji s posrednim. Pozavarovalnice so v primerjavi s primarnimi zavarovalnicami podvržene delnemu nadzoru. Razlog za manjši nadzor je v tem, da zavarovalnice poznajo stroko in zatorej ne potrebujejo enake količine nadzora oz. varovanja kot posamezniki. Drugi argument, ki ga opisuje literatura, je dejstvo, da modeli nadzora, ki so primerni za zavarovanje, ne ustrezajo posebnim okoliščinam pozavarovalnega posla. Pri tem je potrebno omeniti mednarodnost pozavarovalnega posla, ki nadzorniku otežuje tak nadzor nad pozavarovalnicami.

Obveznosti poročanja

Čeprav se nad pozavarovalnicami izvaja manj nadzora kot nad zavarovalnicami, morajo pozavarovalnice, podobno kot zavarovalnice, izpolnjevati obveznosti glede računovodenja in poročanja organu za zavarovalni nadzor. Poleg tega morajo pozavarovalnice pripravljati četrtletna poročila o razvoju naložbenega portfelja.

Solventnostne zahteve

Solventnostne zahteve v Nemčiji temeljijo na evropskih zavarovalnih direktivah. Tako ni zakonsko odrejenih mejnih solventnostnih zahtev za profesionalne pozavarovatelje in zato nadzornik ne ocenjuje solventnosti določenega pozavarovatelja, ko ocenjuje kakovost pozavarovalnih terjatev zavarovalnice. Kljub temu skuša nadzornik zagotoviti, da imajo pozavarovatelji minimalni kapitalski vložek, ki je predpisan za direktne zavarovatelje.

Postopek zavarovalnic za spremljanje bonitete pozavarovalnic

Nemški nadzorni organ je objavil vodič za zavarovalnice, ki opisuje, kako na podlagi finančnih poročil in ostalih informacij oceniti *delo* in *sposobnost* pozavarovalnic. Navodilo svetuje skrben pregled letnih rezultatov in njihovo primerjavo s prejšnjim letom. V zvezi s pasivnim pozavarovanjem mora zavarovalnica organu za zavarovalni nadzor posredovati naslednje informacije:

- ime pozavarovalnice in pozavarovalnega posrednika,

- narejena mora biti analiza med višino zavarovalnih premij in pozavarovalnih premij, ki jih cedira pozavarovatelj. Višina cediranih premij, ki jih prejema pozavarovatelj, mora vključevati tudi prenosne premije,
- potrebno je analizirati, kakšen je delež zavarovalno-tehničnih rezervacij pozavarovatelja v kosmatih zavarovalno-tehničnih rezervacijah zavarovatelja.
- obveznosti z depoziti, ki se nanašajo na pozavarovalne pogodbe.

Poleg tega prejme organ za zavarovalni nadzor po posredni poti tudi revizorsko poročilo, ki mora vsebovati informacije o rezultatih pozavarovalnih pogodb. Revizor mora tudi oceniti boniteto pozavarovalnih terjatev.

Primernost sredstev

Pozavarovanje ni podvrženo predpisom glede naložb, ki veljajo za zavarovalnice. Za naložbe, vrednotene po knjigovodski vrednosti, je potrebno navesti njihovo tržno vrednost. Glede naložb sredstev, ki se nanašajo na pogodbe pasivnega pozavarovanja, ni nobenih omejitev. Za oceno naložbenega tveganja mnogo zavarovalnic uporablja testiranje občutljivosti portfelja na spremembe okolja, medtem ko imajo pozavarovatelji običajno večje strokovno znanje in zato bolj sofisticirane sisteme (KPMG, 2002, str. 46-48).

4.1.3 ITALIJA

Italija je predstavnica skupine držav, kjer obstaja zmanjšan neposredni nadzor. Glede na zakon iz leta 1959 so italijanske pozavarovalnice in tuje podružnice (članice EU in nečlanice), ki delujejo izključno kot pozavarovalnice, neposredno pod nadzorom nadzornega organa Isvap. Podjetja, ki nameravajo v Italiji opravljati le pozavarovalne posle, morajo pridobiti dovoljenje s strani nadzornika. V tem primeru veljajo tisti predpisi, ki veljajo za zavarovalnice. Isvap pogosto še dodatno razširi kompleksnejše predpise zavarovanja. Zato je tudi uvedel rutinski postopek, po katerem je potreben poslovni načrt. Le-ta mu omogoča, da brez informacij o dobrem imenu in strokovnih kvalifikacijah upravljavcev ter v odsotnosti notranjih revizorjev preveri, ali ima podjetje dovolj tehničnih in finančnih sredstev za zagotavljanje tehnične, ekonomske in finančne stabilnosti v prvih treh letih obstoja. Natančneje, Isvap zahteva oris izkaza stanja ter kvalitativno in kvantitativno sestavo sredstev in obveznosti kot tudi izkaz poslovnega izida s pričakovanimi premijami, škodami ter obratovalnimi stroški. Za sredstva, ki predstavljajo zavarovalno-tehnične rezervacije v pozavarovalnem poslu, ni predvidenih nobenih kvalitativnih ali kvantitativnih omejitev. Izkaz stanja podjetja mora izkazati finančne vire, ki so hitro iztržljivi, v višini obstoječih zavarovalno-tehničnih rezervacij.

Pozavarovatelji v zvezi s solventnostjo niso podvrženi predpisom o zavarovalnicah. Vendar morajo splošne zavarovalnice, ko izračunavajo solventno mejo, upoštevati pozavarovanje. Pozavarovalnice pa morajo same, tako kot zavarovalnice, oddati poročilo o poslovanju v prvi polovici leta, letna poročila in nadzorne obrazce, razen tistih obrazcev, ki tehnično niso primerni. Po omenjenem zakonu morajo pozavarovalnice hraniti register pogodb, seznam vseh prijavljenih škod

in zapisnik premij⁶. Isvap praktično izvaja enak nadzor nad zavarovalnicami in pozavarovalnicami ter se, posledično, lahko poslužuje enakih sankcij. V primeru poslovnih težav je Isvap tudi pooblaščen, da imenuje izredno upravo ali celo zahteva likvidacijo podjetja. Na osnovi ocene solventnosti pozavarovalnice, ki ni situirana znotraj EU, Isvap ne sme dovoliti, da bi pozavarovalnica sredstva za kritje tehničnih rezervacij za izplačilo škod primarnemu zavarovalcu krila s kakršnimi koli denarnimi zahtevki, ki bi jih lahko imela zoper omenjeno zavarovalnico (KPMG, 2002, str. 48-50).

4.1.4 IRSKA

Pozavarovalno področje na Irskem ni deležno enake kontrole kot področje zavarovanja, saj Irska sodi v skupino treh držav članic EU (Belgija, Grčija in Irska), ki niso izpostavljene nobenemu pozavarovalnemu nadzoru. Potrebno je vedeti, da je irski pozavarovalni trg relativno mlad, kar je eden izmed razlogov, da nima nadzora; v bližnji prihodnosti je vsekakor potrebno pričakovati ustanovitev nadzornih organov. Ti se bodo zgledovali po evropskih in mednarodnih izkušnjah⁷. Na Irskem je področje pozavarovanja trenutno v procesu spreminjanja, saj so bili z zavarovalnim zakonom »Insurance Act 2000« postavljeni temelji za nadzor. Od prvega januarja 2001, ko je v veljavo stopil omenjeni zakon, morajo vse pozavarovalnice, ki želijo začeti s poslovanjem na Irskem, 30 dni poprej oddati predpisano odločbo (statutory form of notice), ki jo predpisuje pozavarovalna ureditev iz leta 2000 (2000 reinsurance regulation). Ta zahteva podrobne informacije o pozavarovalnici in poslovodstvu. Z ozirom na omenjeni zakon mora irski nadzorni organ (v nadaljevanju: IFSRA) pozavarovalnici odobriti dovoljenje za poslovanje. Vendar pa po odobritvi vpisa v sodni register IFSRA zaenkrat še ne izvaja nadaljnjega nadzora. Kljub temu je nadzorniku potrebno sporočiti vsakršno spremembo v podjetju. IFSRA ima tako s pomočjo registra podjetij (Companies Registration Office) pregled nad dogajanjem. Čeprav pozavarovalnice niso izpostavljene nadzoru, ima organ IFSRA v primeru, da ni zadovoljen z vodenjem posla družbe, možnost, da pozavarovalnici za nedoločen čas ali pa za specifično obdobje prepove poslovanje (Irish Financial Services Regulator Authority, 2004).

Odsotnost predpisov tako omogoča, da se pozavarovalnica ustanovi dokaj hitro in z relativno nizkimi stroški. Pozavarovatelji, ustanovljeni na Irskem, lahko še danes brez nadzora vodijo posle, ki se prepovejo le ob kršitvah, kot so: kapitalska neustreznost, neustreznost poslovodstva, dokazi nelegalnega poslovanja v ali izven države ter neizpolnjevanje zahtev predpisane odločbe »statutory form of notice« (Larkin, Murray, 2004).

IFSRA ocenjuje pozavarovalnice na podlagi sledečih vodil (IFSRA, 2004):

- ugledni delničarji,
- ustreznost in primernost vodstva (veljajo isti pogoji kot za zavarovalnice),

⁶ Pozavarovalne premije so opravičene davka, če je bil slednji plačan pri direktni premiji.

⁷ Irski nadzorni organ »IFSRA« je bil ustanovljen 1. maja 2003. Prevel je odgovornost za nadzor nad zavarovalnimi posredniki, bankami, zavarovalnicami, investicijskimi podjetji in ostalimi finančnimi podjetji (A&L Goodbody, 08.03.2001).

- kapitalska ustreznost (pričakuje se minimalni vplačani vložek 634.869 €, kar je minimum, ki velja za zavarovalnice),
- verodostojna pozavarovalna politika (predlagani retrocesijski posli bi morali biti poslovno smiselni),
- premoženje (podjetje mora biti registrirano na Irskem).

4.2 DRUGE DRŽAVE – NADZOR NA OSTALIH POMEMBNIH TRGIH

Tako kot v EU se tudi zunaj njenih meja uporabljajo različne oblike nadzora. Pri tem je potrebno poudariti, da se, kjer je pozavarovanje pravno urejeno, pristop le malo razlikuje od ureditve za direktno zavarovanje. Solventnost ali podobne zahteve običajno temeljijo na istem načelu, in čeprav so zahteve ostrejšše, npr. za pozavarovalce, ki prevzemajo veliko katastrofnih poslov, gre v celoti za pristop, ki je podoben predvideni direktivi EU.

4.2.1 KANADA

Pozavarovanje je z vidika nadzora izrecno vključeno med zavarovalne posle. Poglavitni namen ureditve na področju pozavarovanja je zmanjšanje tveganja neplačil škod cedentom ali zmanjšanje kreditnega tveganja.

Pogoji za pridobivanje dovoljenja

Raziskava KPMG-a pravi, da cedent od pozavarovalca običajno zahteva akreditiv, saj se pozavarovanje v Kanadi lahko kupi tudi od pozavarovalcev brez dovoljenja. Za pridobitev in vzdrževanje dovoljenja v Kanadi mora pozavarovalec na zvezni zavarovalni nadzor poslati prošnjo, predložiti zakonsko zahtevane podatke in v Kanadi vzdrževati višino sredstev, ki zadostujejo za izpolnjevanje pozavarovalnih obveznosti, kot to določajo pravila nadzornega organa. Kanadski nadzorni organ izdaja dovoljenja in nadzoruje pozavarovalnice podobno kot direktne zavarovalnice. Pozavarovalci ne delajo s fizičnimi osebami in jim zato ni treba izpolnjevati predpisov glede takšnega poslovanja. Minimalni začetni kapital za pozavarovalce je višji kot za direktne zavarovalnice, kar odraža večje tveganje, ki je lastno pozavarovanju. Tekoče potrebe po kapitalu se prav tako računajo glede na dejansko prevzeta tveganja, kar velja tako za zavarovalnice kot tudi za pozavarovalnice (Hall, 2000, str. 14-15).

Ko zavarovalec (direktni ali pozavarovalec) pridobi dovoljenje, preide pod kontrolo zavarovalnega nadzora. Nadzorni organ lahko tako pozavarovalcu omeji ali prepove prevzemanje novih poslov, omeji obnavljanje poslov in sprejme še nekatere druge ukrepe. Odvzem dovoljenja bi pozavarovalcu oteževal poslovanje. Te sankcije se skupaj z denarnimi kaznimi uporabljajo zato, da se pozavarovalce prisili, da odpravijo širši spekter težav, npr. neprimerne tržne prakse ali knjigovodenje in druge zakonske kršitve. V skrajnem primeru lahko nadzorni organ prevzame vodenje pozavarovalca in ga prijavi v likvidacijo, kar se zgodi zaradi zaščite zavarovalcev in oškodovancev, ko je zavarovalec plačilno nesposoben. Nadzorni organ lahko pozavarovalnice redno obiskuje, prav tako kot direktne zavarovalnice.

Poslovodstvo mora izpolnjevati zahtevo primernosti. Glede ostalih zaposlenih ni nikakršnih zahtev in tudi soglasje nadzornega organa ni potrebno.

Obveznost poročanja

Obveznosti finančnega poročanja so v osnovi enake kot pri direktnih zavarovalnicah. Vsi pozavarovatelji morajo poročati na osnovi standarda GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) ne glede na to, ali so v tuji lasti ali ne, ali gre za družbo ali podružnico.

Solventnostne zahteve

Zavarovalno-tehnične rezervacije temeljijo na priznanih aktuarskih standardih. Za zavarovalno-tehnične rezervacije, ki pokrivajo obveznosti po policah, je potrebno poročilo pooblaščenega aktuarja. Solventnost za premoženjska zavarovanja se izračuna iz zneskov revidiranih finančnih izkazov, medtem ko se solventnost za življenjska zavarovanja letno revidira s strani zunanjih revizorjev (KPMG, 2002, str. 61-64).

4.2.2 ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Nadzor znotraj ZDA je, tako kot drugod po svetu, variiral od države do države, in sicer vse do 50. let prejšnjega stoletja. NAIC (National Association of Insurance Commissioners) je v letih 1949 in 1950 izrazil zaskrbljenost in v ta namen izvedel raziskavo, ki bi podala ugotovitve o razlikah pri nadzoru pozavarovalnic. Kljub ugotovitvi razlik so države še dolgo uporabljale nekonsistentne pristope pri pozavarovalnem nadzoru. Leta 1982 je oddelek za zavarovalništvo v zvezni državi Illinois podal poročilo združenju NAIC in v njem predlagal zakon o pozavarovalništvu. Prvi zakon na tem področju je bil sprejet v juniju 1984 (Hall, 2000, str. 9-10).

V ZDA je pozavarovanje urejeno zelo podobno kot direktno zavarovanje. Sistem za podeljevanje dovoljenj je enak, zahteve za solventnost temeljijo na kapitalskih potrebah glede na tveganje (risk-based capital), tako kot to velja za zavarovatelje. Skrbi za stranke pozavarovateljev je malo, saj le-te veljajo za izkušene na področju zavarovanja in torej za zmožne samostojno ščititi svoje interese. Tako nadzornik v ZDA iz pozavarovalnega nadzora izvzame pogodbe, ki jih stranki sestavita. Pozavarovanje je v večini držav načeloma zajeto v širši definiciji zavarovanja, vendar imajo vse države v svoji zavarovalni zakonodaji še posebne pozavarovalne zakone. Zavarovalni nadzor je urejen z zakonodajo posameznih držav. Filozofija pozavarovalnega nadzora v ZDA temelji na solventnosti. Večina držav je sprejela kapitalске modele NAIC-a, vendar so ponekod pravila bolj ali manj restriktivna in določajo minimalni kapital ali večje kapitalске zahteve.

Pogoji za pridobivanje dovoljenja

ZDA so, kot največji zavarovalni trg na svetu, odvisne od tujih in domačih pozavarovalnih kapacitet. Seveda bi bilo skorajda nemogoče, da bi ameriški nadzorni organ sprejel različne sisteme nadzora, ki obstajajo širom po svetu. Tako so ZDA razvile sistem, kjer lahko tuje družbe poslujejo kot pooblašчени pozavarovatelji (z dovoljenjem), podvrženi celotnemu pozavarovalnemu nadzoru, ali kot akreditirani pozavarovatelji (plača varščino – collateral), ki

zagotovijo plačilo svoje obveznosti ameriškim zavarovateljem. Varščina tudi zagotavlja, da so sredstva v primeru nesolventnosti cedenta vseeno na razpolago (Hall, 2000, str. 11-12).

Vsaka država ima glede dovoljenj posebne zahteve. Zahteve glede akreditiranja (plačilo varščine – collateral) so določene z zakonom (Model Law on Credit for Reinsurance) NAIC-a. Določene določbe za akreditiranje veljajo samo za pozavarovatelje. Za pridobitev akreditacije je potrebno izpolnjevati zahteve glede finančnega poročanja in posredovanja drugih informacij, poleg tega nadzorni organ pri družbi opravi tudi ogled. Sankciji, ki ju lahko uporabi, sta odvzem akreditacije ali zahteva podrobnejšega poročanja. Običajno morajo ključni poslovodni delavci, osebe, ki imajo nalogo poročanja, in člani nadzornega sveta izpolnjevati kriterije »integritete in sposobnosti«.

Obveznost poročanja

Za pozavarovanje običajno velja manj podrobno poročanje nadzornim organom. Zakonsko poročanje ureja država, v kateri ima družba sedež. Pooblaščenim pozavarovateljem morajo letne finančne izkaze posredovati NAIC-u. Tuje družbe morajo poročati na enak način kot domače. Premoženjske zavarovalnice zavarovalnemu nadzoru posredujejo: opis pozavarovalne strategije (dobljeno kritje, samopridržaj, način pozavarovanja, ukrepi glede katastrofnih tveganj), seznam pozavarovateljev, do katerih ima zavarovatelj terjatve in poročstva. Depoziti, ki jih je družba dobila, se izkazujejo, če presegajo 10 % pozavarovateljevega deleža v zavarovalno-tehnični rezervaciji.

Solventnostne zahteve

Solventnostne zahteve se ravna po metodi kapitalskih potreb glede na tveganja, tako kot to velja za direktne zavarovatelje. Ta pristop, ki temelji na modelu, ki ga je izdelal NAIC, meri različna poslovna tveganja, kot npr. naložbena tveganja, in izračuna oceno glede na zavarovateljev kapital. Če je kapitala premalo, sledijo določeni ukrepi. Modeli so relativno kompleksni in zajemajo širok spekter tveganj. Ker se je s 1. januarjem 2001 spremenil uporabljeni računovodski sistem, bo potrebno spremeniti tudi te modele, da se zagotovi pravilnost izračunov. Hkrati obstaja starejši model, ki pa ima le majhen vpliv.

Postopki zavarovalnic za spremljanje bonitete pozavarovateljev

Zanimiva značilnost ameriškega pristopa je velika količina podatkov, ki jih nadzornik zahteva v zvezi s cedentovim pasivnim pozavarovalnim programom. Pregled pasivnega pozavarovanja temelji na obdobjih pregledih, ki jih opravlja nadzorni organ pri cedentih. Pomembnejše pogodbe nastanejo v sodelovanju in s soglasjem nadzornega organa. Veliko je zahtev, vezanih na določene bonitete (credits), ki imajo namen preprečevati potencialne škode pri pasivnem pozavarovanju. Npr., če želi zavarovatelj pozavarovalne terjatve všteti med kapital v izračunu za potrebe nadzornika, mora pozavarovatelj pridobiti akreditiv ali skrbniški račun. Cedenti morajo sproti spremljati boniteto njihovih pozavarovateljev. Takšno spremljanje določa tako zakon kot tudi računovodska in revizorska stroka. V zvezi s četrletnim in letnim poročanjem finančnih rezultatov morajo zavarovatelji predložiti obsežno dokumentacijo o pozavarovateljih in poslovnih transakcijah z njimi. Ti podatki se zelo podrobno preučujejo, zato da se težavne situacije čim prej odkrijejo. Poleg tega je nekaj

informacij prisotnih tudi v opombah k računovodskim izkazom, ki jih družbe posredujejo februarja (KPMG, 2002, str. 64-66).

4.2.3 BERMUDA

Pogoji za pridobivanje dovoljenja

Za nadzor pozavarovanja veljajo enaki predpisi kot za nadzor zavarovanja in tudi pri izračunu solventne meje ni razlike med zavarovalnicami in pozavarovalnicami. Tu je potrebno poudariti, da je pridobitev dovoljenja pogoj za pričetek pozavarovalnega poslovanja na Bermudih. Za pridobitev dovoljenja je potrebno oddati prošnjo in vzdrževati zahtevano višino kapitala. Bermudski nadzorni organ nima navade, da bi obiskoval družbe na njihovem sedežu, čeprav ima pooblastila za takšne preglede. Vse nove prošnje preverja tako, da ugotavlja, ali so poslovodni delavci primerni.

Solventnostne zahteve

Čeprav so formula in načela enaka, se uporabljajo pri izračunu različni parametri, odvisno od razreda, kamor je družba razvrščena. Družbe se razvrščajo v enega od štirih razredov:

- Razred 1 – lastna zavarovalnica ene matične družbe
- Razred 2 – skupna lastna zavarovalnica (več matičnih družb)
- Razred 3 – zavarovalnice in pozavarovalnice, ki ne sodijo v razrede 1, 2 in 4, ter pozavarovalnice, ki sklepajo odgovornostna zavarovanja, zavarovatelji, ki sklepajo police z zavarovalnicami, ki sklepajo odgovornostna zavarovanja, ter zavarovatelji, ki sklepajo omejena tveganja (finite risks).
- Razred 4 – Zavarovatelji in pozavarovatelji, ki nameravajo sklepati presežkovna zavarovanja odgovornosti (direct excess liability) ali katastrofna pozavarovanja (premoženjska).

Kot je razvidno iz zgornje razvrstitve, zavarovalnice in pozavarovalnice običajno sodijo v tretji razred. V primeru, da gre za presežkovno zavarovanje odgovornosti ali za katastrofna pozavarovanja (premoženjska), tj. kadar gre za kategorije večjega tveganja, pa se razvrstijo v četrti razred. Izračun solventnosti, izdelan na osnovi razvrstitve v razrede, je prikazan v tabeli v prilogi 3 (KPMG, 2002, str. 67-68).

4.2.4 ŠVICA

Švicarski pozavarovalni trg je edinstven v tem, da je tu sedež nekaterih svetovno največjih pozavarovalnic. Pozavarovanje je obravnavano v zavarovalnih predpisih, vendar večina zahtev za direktne zavarovalnice ne velja tudi za pozavarovalnice. Že iz samega pristopa zavarovalnega nadzora je razvidno načelo samoreguliranja s strani tržnih sil.

Pogoji za pridobivanje dovoljenja

Zakonodaja s področja nadzora predvideva, da so vse družbe, ki so bile ustanovljene po civilnem pravu in opravljajo zavarovalne posle v Švici, podvržene nadzoru, razen če niso izrecno izvzete. Tako so izvzete tuje zavarovalnice, ki poslujejo v Švici in sklepajo samo

pozavarovalne posle. Tuje zavarovalnice, ki nameravajo v Švici sklepati samo pozavarovalne posle, torej ne potrebujejo dovoljenja in ne sodijo pod zvezni nadzor. Pač pa potrebujejo dovoljenje in sodijo pod nadzor švicarski pozavarovatelji.

Za pridobitev dovoljenja mora družba posredovati poslovni načrt. Poslovni načrt mora obsegati informacije glede namena poslovanja in interne organiziranosti ter področja poslovanja in geografskega območja aktivnosti. Nadalje mora razpolagati z informacijami, ki so potrebne za oceno solventnosti. Poleg tega mora poslovni načrt vsebovati še statut družbe, izkaz stanja in letne finančne izkaze oz. otvoritveni izkaz stanja ter začetna finančna sredstva. Prav tako mora imeti potrjene cenike in druge materiale, ki bodo uporabljeni v Švici, ter podatke o zavarovalno-tehničnih rezervacijah, pozavarovanjih in drugih morebitnih izplačilih. Kršitev teh predpisov ima lahko za posledico odvzem dovoljenja.

Obveznost poročanja

Pozavarovatelji morajo poročati zavarovalnemu nadzoru na letni osnovi. Specifikacije po zavarovalnih vrstah veljajo za direktne zavarovalnice in za pozavarovalnice.

Solventnostne zahteve

Čeprav zakonodaja ne predpisuje solventnostnih zahtev, švicarski zavarovalni nadzor kot merilo uporablja 20% čiste premije kot minimalni zahtevani kapital. Izvzemši navedeno, ni posebnih zahtev glede posloводства in tudi ne glede največje verjetne škode⁸ ali največjih izpostavljenosti.

Postopki zavarovalnic za spremljanje bonitete pozavarovateljev

Kljub dejstvu, da je večina švicarskih zavarovalnic del globalnih skupin, ki jih upravlja tuja ali globalna družba, nadzorni organ ne zahteva podatkov o poroštvih ali depozitih. Vedno več poslov se zbira znotraj skupine in pozavarovalna kritja se z zunanjimi pozavarovatelji sklepajo s pridržanjem precejšnjega lastnega deleža. To prakso je olajševalo dejstvo, da ima večina direktnih zavarovalnic tudi dovoljenje za aktivno pozavarovanje.

4.3 SLOVENIJA

Zakon o zavarovalništvu (ZZavar) pri nas ureja osnovna vprašanja v zvezi z ustanavljanjem, poslovanjem, nadzorom in prenehanjem zavarovalnic, ki opravljajo zavarovalne, pozavarovalne in druge zavarovalne posle ter imajo sedež v Republiki Sloveniji. Uporablja se tudi za zavarovalnice, ki imajo sedež na območju držav članic EU oz. delujejo v okviru EU, če le-te v Sloveniji sklepajo (po)zavarovanja ali ustanovijo podružnico. ZZavar z vidika nadzora ne razlikuje med zavarovalnicami in pozavarovalnicami. Novost zakona je bila, da je nadzor z Urada za zavarovalni nadzor v sestavi ministrstva za finance prešel na Agencijo za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN), ki ima določene pristojnosti. Na njihovi podlagi

⁸ PML (probable maximum loss) – najvišja verjetna škoda, tj. ocenjeno najvišja možna škoda na podlagi ocenitve vseh okoliščin in tveganj na zavarovalnem objektu zaradi enega škodnega dogodka. Izrazimo ga lahko v % zavarovalne vsote oz. limita kritja ali pa v absolutnem znesku (Bijelić Mile, 1998, str. 324).

AZN učinkovito izvaja nadzor in s tem zagotavlja stabilnost, zanesljivo delovanje (po)zavarovalništva ter zaupanje zavarovalcev v (po)zavarovalni trg.

Za opravljanje pozavarovalnih in drugih zavarovalnih poslov je potrebno pridobiti dovoljenje nadzornega organa, ki mora o popolni vlogi odločati v roku šestih mesecev. Prošnja za izdajo dovoljenja mora obsegati (ZZavar, 2000):

- poslovni načrt, ki mora vsebovati zlasti prikaz pogojev za trajno izpolnjevanje obveznosti iz zavarovalnih pogodb, zavarovalne vrste, splošne in posebne za-varovalne pogoje, premijske cenike in druge zavarovalne podlage za izračun zavarovalnih premij in oblikovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij, program predvidenega pozavarovanja in elaborat o pričakovanih poslovnih izidih,
- statut,
- podatke o zagotovitvi osnovnega kapitala zavarovalniške delniške družbe, katerega najnižji znesek je enak višini zahtevanega zjamčenega kapitala,
- seznam delničarjev s podatki o višini njihovih deležev,
- informacije o medsebojnih neposrednih in posrednih povezavah ter njihovem finančnem stanju,
- imena fizičnih oseb, ki bodo vodile zavarovalnico,
- dokumentacijo z dokazili, da bo zavarovalnica kadrovsko, tehnično in organizacijsko sposobna opravljati zavarovalne posle.

Vsaka (po)zavarovalnica, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje (po)zavarovalnih poslov, mora imenovati pooblaščenega aktuarja in o tem obvestiti AZN. V primeru, da pozavarovalnica pooblaščenega aktuarja ne imenuje sama, ga imenuje AZN. Nadzorni organ lahko (po)zavarovalnici začasno ali trajno odvzame dovoljenje, in to pod pogoji, ki so opredeljeni v tem zakonu.

Zavarovalnice morajo poslovati v skladu z zakoni ter predpisi, ki veljajo zanje. Da tega ne bi kršile, imajo, poleg nadzora agencije, organizirano še notranjo kontrolo.

Subjekti nadzora AZN so lahko oseba, zaposlena v (po)zavarovalnici, ter člani uprave. Lahko je tudi pravna oseba, ki je povezana s (po)zavarovalnico, če je to potrebno za pridobitev celotne slike poslovanja (po)zavarovalnice.

Ko pride do nadzora pozavarovalnic, ima AZN širok spekter nalog. Prav tako ima nemalo pristojnosti, ki jih lahko združimo v sledeča področja nadzora (Nussdofer, 2004, str. 19):

- cenovna politika (skladnost zavarovalnih vrst, zavarovalnih pogojev in zavarovalnih cenikov),
- finančna trdnost zavarovalnice (oblikovanje osnovnega kapitala zavarovalnice, oblikovanje predpisanih zavarovalno-tehničnih rezervacij, določanje solventnostne meje, opredelitev garancijskega sklada, nalaganje lastnih virov sredstev),

- ločenost zavarovalnih poslov (ločeno izkazovanje podatkov po posameznih zavarovalnih poslih v poslovnih knjigah in poročilih),
- notranji nadzor in kontrola (obveznost notranjega nadzora in vloga aktuarja),
- kadrovska, tehnična in organizacijska usposobljenost za opravljanje (po)zavarovalne dejavnosti (nadzor nad strokovno izobrazbo vodilnih članov uprave, lastniška sestava osnovnega kapitala in medsebojne povezave med delničarji),
- varstvo domačih (po)zavarovalnic (omejitve možnosti poslovanja tujih zavarovalnic v Republiki Sloveniji).

Za opravljanje nadzora nad poslovanjem (po)zavarovalnice direktor AZN pooblasti ti. inšpektorja AZN. Pri izvajanju posameznih nalog mu lahko pomagajo pooblaščen revizor ali druge strokovne osebe, ki imajo enake pristojnosti kot inšpektor. Seveda mora tudi te poprej pooblastiti direktor AZN.

AZN določi točno vsebino in obliko poročil, ki jih mora dostaviti vsaka (po)zavarovalnica. Prav tako mora (po)zavarovalnica AZN obveščati o premijskih cenikih, zavarovalnih pogojih ter tiskovinah, ki jih uporablja pri svojem poslovanju. Pozavarovalnice morajo agencijo obvestiti tudi v primeru, ko pride do razrešitve in imenovanja članov uprave, naložb, na podlagi katerih je zavarovalnica posredno ali neposredno pridobila kvalificirani delež v drugi pravni osebi in o vsaki nadaljnji naložbi vanjo. Poleg tega morajo agencijo obvestiti tudi v primeru pomembnejših sprememb v strukturi kapitala in nekaterih drugih okoliščinah (176 člen, ZZavar, 2000). Uprava (po)zavarovalnice mora AZN nemudoma obvestiti v primeru, ko je ogrožena likvidnost ali solventnost (po)zavarovalnice, če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja ali če se finančni položaj (po)zavarovalnice spremeni tako, da zavarovalnica ne dosega predpisanega minimalnega kapitala.

(Po)zavarovalnica mora AZN-ju oddati tudi letno poročilo podjetja. Sestavljeno mora biti za poslovno leto, ki je enako koledarskemu. Poročilu morajo priložiti še poročilo pooblaščenega aktuarja.

Po pregledu poslovanja (po)zavarovalnice lahko AZN po uradni dolžnosti ali pa na predlog člana uprave ali nadzornega sveta izreče kar šest ukrepov: ukrep odprave kršitev, odreditev dodatnih ukrepov, odvzem dovoljenja, imenovanje izredne uprave, prisilno likvidacijo in stečaj zavarovalnice (Nussdof, 2004, str. 21-25).

Ena izmed pomembnejših nalog nadzornega organa je skrb za varnost zavarovancev, kar dosega z ugotavljanjem morebitnih finančnih težav (po)zavarovalnic. Posledica teh bi lahko bila nelikvidnost. Pri svojem poslovanju se (po)zavarovalnica lahko sooča z različnimi tveganji, ki jo vodijo v omenjeno nelikvidnost. Ta tveganja lahko obvladuje s kapitalsko ustreznostjo (minimalni in zajamčeni kapital), z ustreznimi zavarovalno-tehničnimi rezervacijami, s kritnim premoženjem ali kritnim skladom in z njunim primernim nalaganjem, s pozavarovanjem in sozavarovanjem ter z upravljanjem likvidnosti (Nussdof, 2004, str. 26).

5 ARGUMENTI ZA IN PROTI POZAVAROVALNEMU NADZORU TER PREGLED PREDLOGA DRUGE POZAVAROVALNE DIREKTIVE

Pred nekaj leti je ideja ureditve nadzora nad poslovanjem evropskih pozavarovalnic že skoraj zamrla, v zadnjem času pa pozavarovalno direktivo ponovno pospešeno pripravljajo. Na Lloyd's-ovem seminarju leta 2004 sta Lawrence Graham in Jonathan Evans (poslanca in vodilna člana odbora za gospodarske in monetarne zadeve evropskega parlamenta v prejšnjem sklicu) nakazala, da je po odstranitvi moteče zahteve po drugačnem nivoju kapitalске ustreznosti, ki se je pojavljala v prvih osnutkih, ratifikacija direktive zgolj še vprašanje formalnosti (Europe – EU reinsurance directive published, 2004). Direktiva bo temeljila na relevantnih določbah nekaterih zavarovalnih direktiv (Pavliha, 2003, str. 548). Njen osnutek prvič predstavlja okvir za nadzor pozavarovalnic v EU, cilj pa sta ustvariti skupne standarde za pazljiv nadzor pozavarovalnic in harmonizacija minimalne zahtevane stopnje solventnosti v EU. Pojavlja se vprašanje, ali je možno doseči cilje sistema pridobivanja dovoljenj za upravljanje pozavarovalnih storitev skozi sistem enotnega potnega lista in pri tem ne vplivati na tržne mehanizme.

Sedaj, ko so podani že vsi potrebni podatki o obstoječih oblikah nadzora po svetu in splošna predstava razlik med direktnim in posrednim nadzorom, pa bi na kratko, preden predstavim sam predlog evropske komisije o pozavarovalnem nadzoru, preletel še glavne argumente za in tiste proti nadzoru pozavarovanja.

5.1 ARGUMENTI ZA POZAVAROVALNI NADZOR

Več združenj znotraj EU se zavzema, da bi v pozavarovalni nadzor vpeljali prav njihova prepričanja. Po prepričanju mnogih bi uvedba evropskega potnega lista za (po)zavarovanje pripomogla k vzajemnemu priznavanju s severnoameriškim sistemom. Tak sistem bi omogočil odpravo »diskriminatornih« postopkov in ovir pri poslovanju. Nadalje obstaja prepričanje, da direktni in posredni pozavarovalni nadzor zavarovalnice ne varujeta le pred »polomom« pozavarovatelja, temveč skozi nadzorne kriterije vlivata nadaljnjo zaupanje v pozavarovalni trg in omogočata večjo varnost primarnih zavarovalcem. Poleg tega bi poenoten nadzor izboljšal preglednost v evropski pozavarovalni panogi in tako povečal disciplino na trgu. Potrebno pa se je zavedati, da skupen nadzor lahko deluje le ob ustreznih standardih in podobnih zahtevah po državah. Nadzor lahko tudi okrepi tekmovalnost na pozavarovalnem trgu ter tako vpliva nanj, da se zato le-ta obnaša učinkoviteje. Nadzornik lahko na trgovanje vpliva tudi tako, da razkrije pomembne informacije, ki bi jih zavarovatelji lahko uporabili pri svoji izbiri. Skupen nadzor bi vplival tudi na zmanjšanje podvojitvev in s tem na nižanje stroškov, saj sistem, ki je grajen na vzajemnem prepoznavanju, pomeni, da podjetjem znotraj enega prostora ne bi bilo treba dvakrat izvajati kontrole. Skupen nadzor bi

lahko šel celo tako daleč, da bi zagotovil, da bi zavarovalnice pozavarovalnicam prepuščale večje deleže, kot jih sedaj predpisujejo solventnostne meje.

Zanimivo pa je, da se celo nasprotniki pozavarovalnega nadzora strinjajo, da bi bil skupen nadzor boljši od trenutnega položaja na evropskem trgu, saj bi to zmanjšalo napore pri izpolnjevanju različnih lokalnih zakonodaj (KPMG, 2002, str. 106-109).

5.2 ARGUMENTI PROTI POZAVAROVALNEMU NADZORU

Večinsko prepričanje pozavarovateljev je, da ni nikakršne potrebe po nadzoru. To prepričanje panoga utemeljuje z dejstvom, da je znotraj EU kar nekaj držav, ki imajo nizko stopnjo nadzora (ali pa ga sploh ni), in vendar poslujejo uspešno. Pozavarovatelji so prepričani, da bi uvedba nadzora oz. neke vrste omejitev le preprečevala prosto trgovanje, ki ga je zagotovila prva pozavarovalna direktiva. Pozavarovanje se sklepa na profesionalnem tržišču, kar pomeni, da se posel odvija med dvema podjetjema iz iste stroke in zato ni potrebe po enaki zaščiti strank kot pri fizičnih osebah. Podobnega mnenja je celo IUA, ki meni, da bi morali biti pozavarovatelji zaradi profesionalnosti posla podvrženi manjšemu nadzoru. Za nekatere v stroki je to pokazatelj, da ni nikakršnega opravičila za uvedbo podrobnega nadzora. Seveda je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da bi zaradi mednarodnosti pozavarovalnega posla zelo težko vpeljali spremenjen – skupen način nadzora po članicah, vsekakor tudi zato, ker pozavarovalni posel potrebuje več »svobode« poslovanja kot zavarovalni, ki je zato lahko bolj natančno nadziran. Izkušnje kažejo, da je na nadzorovanih trgih največkrat prihajalo do primerov nesolventnosti, vendar to ni nikdar privedlo do večjih težav zavarovalnega trga v teh državah. Kljub temu drži, da ima lahko tak primer zelo negativen vpliv na posamezne zavarovalnice.

Obstaja tudi realna bojazen, da bi zaradi uvedbe nadzora lahko prišlo do selitve kapitala na trge, kjer nadzora ni oz. je le-ta omejen (Bermuda). Sistem pridobivanja dovoljenj za upravljanje pozavarovalnih storitev bi lahko povzročil zavračanje poslovanja s pozavarovatelji izven EU, ki tega dovoljenja ne bi potrebovali. To pa bi lahko vplivalo na svetovni pozavarovalni trg. Seveda ne bi bilo prav nič nenavadnega, da bi se podjetja uspela izogniti predpisanemu nadzoru, kar bi le še povišalo tveganje, da bo prišlo do izostanka plačila na pozavarovalnem trgu.

Kot eden zadnjih argumentov proti nadzoru je, gledano povsem ekonomsko, dodaten strošek, ki bi ga povzročila uveljavitev nadzora. Tako bi se morali argumenti za nadzor postaviti po robu dodatnim stroškom. Sam nadzor bi moral biti upravičen z dodatno vrednostjo, ki bi jo predstavljal družbi (KPMG, 2002, str. 109-112).

5.3 PREDLOG DRUGE POZAVAROVALNE DIREKTIVE EU

5.3.1 POTREBA PO PRAVNEM OBSTOJU EVROPSKEGA POZAVAROVALNEGA NADZORA IN PRISTOP K DIREKTIVI

Kakor je že bilo rečeno, v EU trenutno ni poenotениh pravil pozavarovalnega nadzora. Odsotnost le-teh je dopustila, da je znotraj EU vsaka država vzpostavila svoj sistem. Različni nacionalni zakoni so pahnili direktne zavarovalce v nejasen položaj. Tako raznolika zakonodaja pozavarovalnega nadzora po Evropi otežuje ali pa celo onemogoča izbiro pozavarovateljev na preudaren način. Še več, raznolike zakonske podlage so razlog, da se pojavljajo prepreke pri trgovanju na notranjem trgu EU, kar posledično vodi v višje stroške pozavarovanj. Navedeno pa nesporno šibi evropski mednarodnopolgajalski položaj.

Službe evropske komisije so že v pripravah na vzpostavitev pozavarovalnega nadzora vzpostavile tri načela. Sistem bi tako moral:

- vzpostaviti trden in preudaren sistem nadzora, ki bi vodil do močnejšega notranjega trga in do mednarodne finančne stabilnosti,
- graditi na usklajevanju zakonodaj članic in na vzajemnem priznanju nadzora v državah, kjer bi bilo za poslovanje potrebno dovoljenje,
- skozi harmonizacijo pozavarovalnega nadzora voditi k odpravi sistema, kjer morajo tuje pozavarovalnice za kritje morebitnih neizplačanih škod jamčiti s svojim premoženjem.

Po obsežnih posvetovanjih se je komisija odločila predstaviti predlog direktive s sledečimi značilnostmi:

- nadzorni pristop, osnovan na uskladitvi in vzajemnem priznanju,
- osnova direktivi so pravila neposrednega nadzora,
- sistem obveznega pridobivanja dovoljenja,
- zahtevane solventnostne meje so enake tistim, ki veljajo za zavarovalnice.

Predlog direktive pozavarovanje obravnava enako kot zavarovanje, kar pomeni, da bodo morale pozavarovalnice pridobiti dovoljenje za poslovanje. Nadzornik bo s tem tudi pridobil pooblastilo, da bo pozavarovalnicam, ki ne bodo ustrezale zakonskim zahtevkom za poslovanje, odvzel dovoljenje za poslovanje na pozavarovalnem trgu. Predlagani sistem bo prav tako povečal odgovornost nadzornikov domačih članic pozavarovalnic, saj bodo ti edini pristojni organ za skrben nadzor pozavarovalnega poslovanja znotraj skupnosti.

Zavarovanje in pozavarovanje sta povezani aktivnosti, zato je mora predlagana direktiva pri solventnostnih zahtevah zagotavljati enak položaj pozavarovalnic in zavarovalnic, ki opravljajo tudi pozavarovalne posle. Predlog direktive predvideva tudi istočasno spremembo premoženjske zavarovalne direktive 73/239/EEC in direktive za življenjsko zavarovanje 2002/83/EC (Proposal for a directive on reinsurance, 2004, str. 1-5).

5.3.2 PRAVNA OSNOVA PREDLOGA IN RAZLAGA ČLENOV

Evropska komisija je v aprilu 2004 podala predlog druge pozavarovalne direktive, ki je najprimernejša za doseganje postavljenih ciljev. Predlog temelji na podlagi ustanovne državne pogodbe evropske skupnosti, zlasti členov 47(2) in 55, ki sta pravna osnova za sprejemanje ciljev skupnosti, usmerjenih k doseganju notranjega trga v poslovnem sektorju. Predlog, katerega razlaga sledi, predstavi sistem nadzora za pozavarovanje, ki je v skladu z obstoječo pravno podlago za zavarovanje. Izdelan je na podlagi obstoječih zavarovalnih direktiv⁹. Zaradi obsežnosti nekaterih določb predlagane direktive so le-te razstavljene na člene, ti pa so zbrani pod primernimi naslovi, poglavji in oddelki (Proposal for a directive on reinsurance, 2004, str. 9-17).

Člen 1: Namen direktive

Namen direktive je vzpostaviti zakonsko osnovo za skrben nadzor pozavarovalnih dejavnosti v EU. Ta direktiva velja za profesionalne pozavarovalnice (pozavarovalnice, ki se ukvarjajo samo s pozavarovanjem, ne pa tudi življenjskim ali premoženjskim zavarovanjem), ki imajo svoj sedež znotraj meja EU. Kljub temu se predpisi direktive, ki omenjajo izračune zahtevanih solventnostnih mej (člen 35-39), lahko vpeljejo za zavarovalnice, ki so sicer podvržene premoženjski in življenjski direktivi, če te zavarovalnice opravljajo tudi pozavarovalne posle (člen 57(5) in 59(8)).

Predlagana direktiva se ne uporablja za neživljenjska in življenjska zavarovanja ter zavarovanja v okviru sistema obveznega socialnega varstva. Prav tako se določil pozavarovalniške direktive ne uporablja za pozavarovanje, ki ga izvaja ali za katerega v celoti jamči vlada države članice, kadar le-ta zaradi pomembnih javnih interesov nastopa kot zadnji možni pozavarovatelj¹⁰, vključno s primeri, ko je takšna vloga države potrebna zaradi razmer na trgu, ko ni možno pridobiti ustreznega komercialnega kritja, ker v državi nastopi slučaj, ko ni moč pridobiti pozavarovalnega kritja na trgu. Vendar pa to države še ne razveže izpolnjevanja odločb, ki zahtevajo konkurenčnost in višino državne pomoči (Pozavarovalniška direktiva Povzetek, 2004, str. 1).

Člen 2: Definicije

Člen 2 vsebuje definicije, ki se nanašajo na glavne pojme, uporabljene v predlogu, da bi pojasnil njihov pomen in tako prispeval k boljšemu razumevanju. Razlaga pa tudi pojem lastnih pozavarovalnic (captives), za katere definicija pravi, da so to podjetja, ki so bila ustanovljena s strani industrijskih ali trgovinskih podjetij ali pa finančnih prevzemnikov (ki pa ne smejo biti zavarovalnice ali pozavarovalnice ali pa skupina enih ali drugih), in to z namenom, da v pozavarovanje prevzemajo rizike svojih ustanoviteljev. Predlagana direktiva za tako definirana podjetja predvideva minimalni kapital, ki ga opisuje člen 40.

⁹ 73/239/EEC, 92/49/EEC, 2002/83/EC

¹⁰ reinsurer of last resort – prevod avtorja: zadnji možni pozavarovatelj je država ali državni organ, ki je ustanovljen z namenom, da krije morebitne škodne primere, če na poslovnem trgu ni moč pridobiti pozavarovalnega kritja.

Členi 3-14: Določbe v zvezi z opravljanjem pozavarovalnih poslov

Predlog direktive sledi pristopu trenutne zavarovalne direktive in postavlja načela enotnega dovoljenja za upravljanje pozavarovalnih poslov. Pozavarovalnica lahko s svojo dejavnostjo prične šele, ko ji nadzorni organ domače države članice izda dovoljenje za opravljanje pozavarovalnih poslov, ki velja za celotno EU (*člen 4*). Zato bodo morali vsi prevzemniki pozavarovanja predhodno pridobiti uradno dovoljenje domačega nadzornika. Dovoljenje se izda za opravljanje neživiljenjskega pozavarovanja, življenjskega pozavarovanja ali za vse vrste pozavarovanja. Direktiva prav tako zahteva, da pozavarovalnico vodi poslovodstvo z ustreznim tehničnim znanjem ter izkušnjami. Prevzemnik pozavarovanja mora oddati še poslovni načrt poslovanja, ki mora vsebovati:

- vrste obveznosti, ki jih namerava pozavarovalnica kriti,
- vrste pozavarovalnih dogovorov, ki jih pozavarovalnica želi sklepati s cedenti,
- usmeritve glede retrocesije,
- sestavine minimalnega zjamčenega kapitala,
- ocene stroškov vzpostavitve upravnih služb in organizacije za zaščito poslovanja ter finančnih virov za kritje teh stroškov.

Poleg tega mora za prva tri finančna leta vsebovati še:

- ocene upravnih stroškov (razen ustanovnih), zlasti tekočih splošnih stroškov in provizij,
- ocene premij ali prispevkov in ocene glede odškodninskih zahtevkov,
- predračun bilance stanja,
- ocene finančnih sredstev, namenjenih za kritje obveznosti iz zavarovalnih pogodb, in oceno minimalnega kapitala.

Direktiva državam članicam ne preprečuje, da obdržijo v veljavi ali sprejmejo zakone, predpise ali administrativne določbe, ki zahtevajo potrditev statuta (pozavarovalnice) in sporočanje katerihkoli drugih dokumentov, potrebnih za normalno izvajanje nadzora. Ne smejo pa države članice sprejeti predpisov, ki bi zahtevali predhodno potrditev ali sistematično obveščanje splošnih in posebnih pogojev, cenika premij in drugih tiskanih dokumentov, ki jih pozavarovalnica namerava uporabljati pri svojih poslih s cedenti ali retrocesionarji.

Na prijavo za dovoljenje mora nadzornik odgovoriti najkasneje v šestih mesecih. V primeru zavrnitve kot tudi odvzema licence mora pozavarovalnico obvestiti pisno. Seveda ima pozavarovalnica pravico do pritožbe na nadzornikovo odločitev (*člen 13*) (Pozavarovalniška direktiva Povzetek, 2004, str. 2).

Členi 15-31: Nadzor nad pozavarovalnicami

Za izvajanje finančnega nadzora nad pozavarovalnicami vključno s posli, ki jih opravljajo preko svojih podružnic ali v okviru svobode opravljanja storitev, je odgovorna izključno domača država članica¹¹. (*Člen 15*). Jedro predlagane direktive je princip vzajemnega

¹¹ Domača država članica je država članica, v kateri ima pozavarovalnica sedež in v kateri je pridobila dovoljenje za opravljanje pozavarovalnih poslov.

pripoznavanja. Za državo članico izvaja nadzor nad poslovanjem pozavarovalnic nadzorni organ, ki ima z zakonom ali kakšnim drugim predpisom izdano pooblastilo za nadzorovanje pozavarovalnic. Člen 16 domači državi članici podeljuje pravico, da preverja podružnice teh pozavarovalnic v drugih članicah skupnosti. Predpisuje tudi postopek za izvajanje takih preverjanj¹². Člen 17 nadalje pravi, da je za zagotovitev nadzora nujno, da imajo nadzorniki na razpolago zadostno moč.

Člena 19 in 20 se nanašata na kvalificirani delež v podjetju. Ta je definiran kot neposredni ali posredni delež v podjetju, ki predstavlja 10 % ali več kapitala oz. glasovalnih pravic ali ki omogoča izvajanje znatnega vpliva na upravljanje podjetja, v katerem je takšen delež.

Vsaka pravna ali fizična oseba, ki želi pridobiti kvalificirani delež v pozavarovalnici ali tega povečati tako, da njen delež v glasovalnih pravicah ali osnovnem kapitalu presega 20 %, 33 % ali 50 %, ali pa tako, da bi pozavarovalnica postala njena hčerinska družba, mora o tem obvestiti pristojni nadzorni organ in pri tem navesti velikost načrtovanega deleža. Nadzorni organ se v času do treh mesecev od dneva prejetja obvestila odloči, ali bo nasprotoval, da omenjena oseba pridobi oz. poveča kvalificirani delež v pozavarovalnici. Če želi oseba odtujiti kvalificirani delež, mora o tem prav tako obvestiti nadzorni organ. Sankcija¹³ za pridobitev kvalificiranega deleža v nasprotju z določili direktive je predvsem odložitev izvrševanja glasovalnih pravic oz. so glasovi, oddani na podlagi tako pridobljenih pravic, neveljavni.

Členi od 24-30 se nanašajo na zaupnost podatkov, ki se posredujejo nadzornikom. Tako bodo vse osebe, ki delajo ali pa so bile v delovnem razmerju z nadzornimi organi, vezane k varovanju poslovne tajne. Vendar pa to nadzornikom ne preprečuje izmenjave podatkov v zvezi z nadzorom pozavarovalnega poslovanja. Prav tako členi od 28-30 opisujejo, pod kakšnimi pogoji in v kakšnih okoliščinah se lahko nadzornikom (tistim, ki niso odgovorni za pozavarovanje) razkrije opisane podatke.

Člen 31 zavezuje zunanje revizorje, da ustreznega nadzornika domače države nemudoma obvestijo o čemerkoli, kar bi lahko vplivalo na vodenje pozavarovalnega posla.

Členi 32-34: Zavarovalno-tehnične rezervacije

Zavarovalno-tehnične rezervacije so eden glavnih stebrov (po)zavarovalništva in zato mora domača država članica od vsake pozavarovalnice zahtevati, da oblikuje zadostne zavarovalno-tehnične rezervacije glede vseh svojih poslov. Člen 32 predpisuje, da se znesek tehničnih rezervacij določi v skladu s pravili direktive 91/674/EEC¹⁴. Pozavarovalnicam zaradi vpeljave poenotenega nadzora nad njihovim poslovanjem ne bo več potrebno dajati na stran sredstev za rezervacije za prenosne premije in za še ne iztečene nevarnosti, kadar bodo pozavarovale

¹² Ta predpis je podoben tistim, ki jih predvidevata direktivi za premoženjsko in življenjsko zavarovanje.

¹³ Lahko se uvedejo tudi sankcije proti direktorjem in poslovodjem.

¹⁴ Pri življenjskem pozavarovanju lahko domača država v skladu z 20. členom direktive o življenjskem zavarovanju (2002/83/EC) uzakoni natančnejša pravila za izračun matematičnih rezervacij.

pri pozavarovalnicah, ki so dovoljenje za opravljanje pozavarovalnih poslov pridobile v skladu s to direktivo ali v skladu z direktivama 73/239/EEC oz. 2002/83/EC. Morajo pa te rezervacije oblikovati, če pozavarujejo pri pozavarovalnici, ki nima sedeža v državi članici.

V nadaljevanju direktiva posebej zahteva oblikovanje izravnalnih rezervacij (člen 33), ki jih mora imeti vsaka pozavarovalnica, ki pozavaruje kreditna zavarovanja, da bi z njimi nadomestila morebitne tehnične primanjkljaje ali pa nadpovprečne škodne rezultate v kateremkoli finančnem letu.

Domača država članica lahko pozavarovalnice razbremeni obveznosti oblikovanja izravnalne rezervacije za pozavarovanje kreditnih zavarovanj, če premije ali prispevki iz naslova pozavarovanja kreditnih zavarovanj predstavljajo manj kot 4 % celotnih premij ali prispevkov, ki jih zbere pozavarovalnica, in manj kot 2.500.000 evrov. Domača država članica lahko od pozavarovalnic zahteva, da poleg kreditnega zavarovanja oblikujejo izravnalne rezervacije tudi za druge zavarovalne vrste.

Člen 34 nazadnje predlaga kvalitativni pristop k investicijskim pravilom, ki ima zaradi specifičnosti pozavarovalnega posla prednost pred kvantitativno metodo, ki je sicer v uporabi pri neposrednem zavarovanju. Ta člen pravi, da morajo naložbe upoštevati tip pozavarovalnega posla ter količino in trajanje pričakovanih plačil škode. S tem bi zagotovili likvidnost in donosnost pozavarovalnega prevzemnika (Pozavarovalniška direktiva Povzetek, 2004, str.3-4).

Členi 35-41: Solventnostna meja prevzemnika tveganja

Zavarovalni in pozavarovalni posel sta si zelo podobna, zato bi morale biti podobne tudi solventnostne zahteve. Predlog vzpostavlja solventnostne zahtevke za prevzemanje pozavarovanja, ki temeljijo na zavarovalnih pravilih, vendar zaradi specifičnosti pozavarovalnih poslov predlog vsebuje tudi možnost zvišanja zahtevane solventnostne meje. Prav tako bodo zavarovalnice, katerim prevzem pozavarovanj predstavlja očiten del posla, podvržene predpisom pozavarovalne direktive. Pri življenjskem pozavarovanju bo zahtevana solventnostna meja izračunana v skladu s pravili, ki jih narekuje življenjska zavarovalna direktiva 2002/83/EC (*člen 38*). Kadar pozavarovalnica istočasno vodi življenjska in premoženjska pozavarovanja, mora solventnostna meja pokriti celotno vsoto zahtevanih solventnostnih mej (*člen 39*).

Člen 40 se nanaša na garancijski sklad (guarantee fund), ki je nujen za opravljanje pozavarovalnega posla. Sklad določa minimalne kapitalske zahteve, ki jih mora podjetje vedno zagotavljati. Predlog je, da naj bi sklad ne bil manjši od 3 milijonov evrov, razen v primeru lastnih pozavarovalnic (captives), kjer bi zadostoval le milijon.

Členi 42-44: Odvzem dovoljenja za opravljanje pozavarovalnih poslov

Dovoljenje, ki ga je pozavarovalnici izdal pristojni nadzorni organ njene domače države članice, lahko navedeni organ odvzame, če pozavarovalnica:

- ne uporabi dovoljenja v roku 12 mesecev, se mu izrecno odreče ali preneha opravljati dejavnosti za več kakor šest mesecev, razen če je dotična država članica predvidela, da dovoljenje v takšnih primerih preneha veljati,
- ne izpolnjuje več pogojev za pridobitev dovoljenja,
- v dovoljenem času ni mogla sprejeti ukrepov, navedenih v načrtu ponovne vzpostavitve dobrega finančnega stanja ali finančnem načrtu,
- resno ne izpolnjuje svojih obveznosti iz predpisov, ki veljajo zanjo.

Člena 45-46: Prostost ustanavljanja pozavarovalnic

Pozavarovatelj, ki dobi dovoljenje domačega nadzornika, sme pozavarovalne posle sklepati po vsej skupnosti, in sicer ima pravico do ustanovitve podjetja, lahko pa le ponuja storitev. Direktiva predvideva tudi možnost, ko pozavarovatelj ne ustreza zakonskim določilom v gostujoči državi članici ter govori o pravilih, ki se nanašajo na omenjene primere (*člen 45*). *Člen 46* uvaja načelo enakega vodenja postopkov za vse pozavarovane upnike v primeru likvidacije pozavarovalnice. Kljub temu ta odločba ne uvaja usklajevanja nacionalnih pravil glede likvidacijskih postopkov.

Členi 47-50: Države nečlanice EU

V primeru, da v EU posluje pozavarovalnica iz države nečlanice, le-ta ne bo deležna manj strogega nadzora kot pozavarovatelj s sedežem v eni od članic EU (*člen 47*). V nadaljevanju *člen 48* dopušča možnost, da se EU z državami nečlanicami dogovori o nadzoru pozavarovalnic. Ta predpis bi odpravil ovire, ki zadržujejo vstop pozavarovalcev na tržišča tretjih držav.

Členi 51-54: Pravice že obstoječih prevzemnikov pozavarovanja

Člen 51 pravi, da vse pozavarovalnice, ki jim je bilo dovoljeno opravljanje pozavarovanj, lahko pozavarovanja opravljajo dalje, ne da bi morale zaprositi za dovoljenje. Kljub temu bodo morale obstoječe pozavarovalnice izpolnjevati določila te direktive glede vodenja poslov pozavarovanja:

- pogoje za pridobitev dovoljenja,
- razkritje podatkov o imetnikih kvalificiranih deležev v pozavarovalnici,
- oblikovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij in njihovo nalaganje, razpoložljivi in zahtevani minimalni kapital ter zajamčeni kapital.

Države članice lahko obstoječim pozavarovalnicam dajo dve leti časa od dneva, ko so morale določila te direktive implementirati v svojo zakonodajo. Dotlej morajo svoje poslovanje omejiti na opravljanje poslov pozavarovanja in z njimi povezanih poslov. Takrat zanje tudi pričnejo veljati določbe o tesnih povezavah in določbe, ki zahtevajo ureditev oblikovanja tehničnih rezervacij in solventnostnih meja. Po drugi strani direktiva ne zajema pozavarovateljev, ki bodo do dne, ko bo v veljavo stopila nova direktiva, prenehali s sprejemanjem novih rizikov in bodo vodili izključno le še obstoječe posle, da bi tako končali svojo aktivnost. Države članice bodo morale sestaviti seznam takih podjetij in ga posredovati vsem ostalim (*člen 52*). Nazadnje pa *člen 53* pozavarovalnicam dovoljuje, da na sodišču zahtevajo presojo katerekoli odločitve, ki bi jo sprejel nadzorni urad.

6 SKLEP

Zavarovanje in pozavarovanje imata isti osnovni cilj, prenos zavarovalnega tveganja v zameno za premijo. Pri izvajanju nadzora je opaziti, da kljub istim ciljem obstajajo pomembne razlike, ki se kažejo v večji kompleksnosti in nestanovitnosti pozavarovanja, čedalje globalnejši naravi pozavarovanja in v dejstvu, da se pozavarovalne posle sklepa na strokovnem trgu in da ni neposredne povezave z zavarovanci zavarovalnic. Podobnost med osnovnimi značilnostmi pozavarovanja in zavarovanja je vzrok za skupne zakonske rešitve v mnogih državah, vendar so razlike kljub temu bistvene. Predvsem velja, da večja potencialna nihanja (volatility) v pozavarovalnem poslu (predvsem višji sloji škodno-presežkovnega posla) vodijo v večjo negotovost glede izida določenih pogodb, kar lahko končno pomeni, da je pozavarovatelj v večji nevarnosti, da zaide v finančne težave ali nesolventnost. Nihanja v rezultatu bodo manjša za pozavarovatelje, ki poskrbijo za boljšo izravnano in združevanje tveganj znotraj večjega in bolj strukturiranega portfelja. Pozavarovalnice so element strokovnega trga, ki je sestavljen iz strokovnjakov, v katerem so cedenti po večini sposobni oceniti plačilno sposobnost svojih pozavarovateljev. Kljub izkušenosti udeležencev trga se zgodi, da kak pozavarovatelj zaide v finančne oz. solventnostne težave.

Glavni vzrok za relativno kompleksnost pozavarovalne panoge sta tehtanje in spremenljivost mnogih spremenljivk, na katerih slonijo tveganja, s katerim se srečuje pozavarovalna industrija. Tudi velikost pozavarovatelja lahko igra določeno vlogo pri določanju profila tveganj. Večje družbe imajo običajno bolj izravnane portfelje in zato lažje prenašajo nihanja v škodah. Zaradi tega morajo biti nadzorniki pozavarovateljev seznanjeni s celo vrsto dejavnikov, da lahko razumejo izpostavljenost določene družbe. Jasno je, da obstajajo širša *makrotveganja*, ki vplivajo na pozavarovalno industrijo (za razliko od *mikrotveganj*, ki prizadenejo zavarovalno industrijo). Za nadzornike je pomembno, da zaradi globalne narave posla razumejo makrodogajanje, kar zahteva izmenjavo informacij na mednarodni ravni in širšo bazo znanja, kot je na voljo pri preučevanju trga ene same države. Zaradi oddaljenosti od prvotnega mesta, kjer je bilo sklenjeno zavarovanje, je tveganje napake pri beleženju škod relativno večje in bolj pomembno za pozavarovatelje kot za zavarovatelje. To je tveganje, da se za oblikovane škodne rezervacije kasneje izkaže, da niso bile oblikovane v zadostni višini, in to ima lahko posledice za pozavarovateljev kapital, njegovo solventno pozicijo, retrocesijski program in cene.

Trend razvoja trgov v prihodnosti gre v smeri od proporcionalnega zavarovanja k neproporcionalnemu, vse bolj je očiten trend razvoja ART-a. Pozavarovalni posel je vse bolj odvisen od investicijskih vlaganj in ne toliko od prihodkov, ki jih zabeležijo pri prevzemu tveganj. Velika podjetja kljub izgubam še vedno obvladujejo tržišče in opazen je trend v smeri njihovega združevanja, kar se je odražalo v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Ovire pri poslovanju prek meja kljub mednarodni naravi pozavarovalnega trga še vedno obstajajo. Doslej v EU ni bilo in še vedno ni skupnega pozavarovalnega trga. Zaradi odsotnosti le-tega je med državami članicami EU skozi čas prišlo do očitnih razlik v samem nadzoru prevzemov

tveganj. Po obsežnih posvetovanjih se je komisija odločila pripraviti predlog direktive, ki ustvarja sposobne nadzornike, ki bi nadzirali pozavarovalnike znotraj domače države. Prav tako bi prispevala k okrepitvi mednarodne finančne stabilnosti. Z uvedbo neposrednega pozavarovalnega nadzora bi ta direktiva zapolnila sedanjo evropsko zakonodajno luknjo, ko se pozavarovalni trg prosto nadzira v vsaki državi članici. Podjetja bi morala pridobiti dovoljenje za poslovanje, zahtevane solventnostne meje pa naj bi bile enake tistim, ki že veljajo za zavarovalnice. Predlagani sistem bi povečal odgovornost nadzornikov domačih članic pozavarovalnic, saj bi bili ti edina avtoriteta za nadzor pozavarovalnega poslovanja znotraj skupnosti.

LITERATURA

1. Babbel David, Santomero Anthony: Risk Management by Insurers: An Analysis of the Process. Wharton Financial Institutions Center Research Papers, No. 96-16. B.k. : University of Pennsylvania, 1996. 36 str.
2. Barlow Lyde & Gilbert: Reinsurance practice and the law. London : LPP, 1993.
3. Baylis Mark: A question of life. London : Global reinsurance, september 2000. str 4/1-3
4. Bijelić Mile: Zavarovanje in pozavarovanje. Ljubljana : Art agencija za Slovenico, 1998. 343 str.
5. Carpenter Guy: The World Catastrophe Reinsurance Market.
[URL: http://gcportal.guycarp.com/portal/extranet/pdf/worldcat_2003.pdf;jsessionid=%401ec7a2%3a102f7fcad12?vid=1], september 2003.
6. Ferlan Miha, Flis Slavko: Osnovni pojmi o vlogi in funkcioniranju pozavarovanja. Ljubljana : Pozavarovalna skupnost Sava, 1978. 101 str.
7. Global Reinsurance Highlights – Special Edition. London : Standard & Poor's, 2005. 28 str.
8. Hall J. Debra: Reinsurance regulation in a global marketplace: A view from the united states. The electronic journal of the forum for environmental law, science, engineering and finance. [URL: <http://www.felsef.org/nov00.htm#4b>], november - december 2000.
9. Kalan Matjaž: Pozavarovanje. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 66 str.
10. KPMG: Study into the methodologies for prudential supervision of reinsurance with a view to the possible establishment of an EU framework. Bruselj : Evropska komisija, 2002. 173 str.
11. Krumberger Maja: Problemi in prihodnost alternativnih prenosov rizikov. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 108. str.
12. Larkin John, Murray Paul: Article for Dublin Supplement to mark 15th Anniversary of IFSC. [URL: <http://www.williamfry.ie/files/indexfile.asp?id=127>], 17. 11. 2004.
13. Masciandaro Donato: Central banks or single financial authorities? Economics, politics and law. 61 str.
[URL: http://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID493522_code363909.pdf], januar 2004.
14. Merkin Robert, Rodger Angus: EC insurance law. London : Longman, 1997. 195 str.
15. Nussdofer Nataša: Zavarovalni nadzor v Sloveniji. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 45 str.
16. Pavliha Marko: Zavarovalno pravo. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2000. 371 str.
17. Pavliha Marko: Pozavarovalni izzivi v 201. desetletju našega štetja. Podjetje in delo, Ljubljana, 29(2003), 3/4, str. 540-550.
18. Pincott Andrew: The Regulation of Reinsurance. Elborne Mitchell Solicitors. [URL: <http://www.elbornes.com/articles/regsrein.htm>], 12. 3. 2001.
19. Searby Stephen: Global Reinsurance Highlights - Special Edition. Standard & Poor's. [URL: <http://www.reactionsnet.com/pdf/GRHSPECIALEDITIONJAN05.pdf>], 28. 3. 2005.

20. Shapiro Stacy: Ten years in reinsurance. Global reinsurance, London, december 1999, str. 31-33.
21. Swiss Re: The global reinsurance market in the midst of consolidation. Zurich : Sigma 1998, 9. 35 str.
22. Swiss Re: Understanding reinsurance.
[URL: [http://www.swissre.com/INTERNET/pwsfilpr.nsf/vwFilebyIDKEYLu/ABOD-68LF38/\\$FILE/Understanding_reinsurance_p.pdf](http://www.swissre.com/INTERNET/pwsfilpr.nsf/vwFilebyIDKEYLu/ABOD-68LF38/$FILE/Understanding_reinsurance_p.pdf)], 31. 3. 2005.
23. Tiner John: FSA sets out proposals for updating Lloyds Regulation.htm. Financial Services Authority.
[URL: <http://www.fsa.gov.uk/Pages/Library/Communication/PR/2003/051.shtml>], 16. 4. 2003.
24. The Reinsurance Market: The Impact of the September 11th Terrorism Catastrophe. Reinsurance Association of America.
[URL: <http://www.raanet.org/policyupdate/terrorism/terrorism-ga.pdf>], 24. 4. 2002.
25. Walker-Maitland Julian: EC insurance directives. London : LLP, 1992. str. 1-3.
26. Wang, Wallace Hsin-Chun: Reinsurance regulation: A contemporary and comparative study. London : Kluwer Law International, 2002. 240 str.
27. Watson Donald: Discipline Makes a Comeback. London : Standard & Poor's, Global Reinsurance Highlights 2000 edition, 2000. 54 str.

VIRI

1. Basic Principles for the Use of Internal Risk Models in Insurance Companies for the Improvement of Financial Supervision. [URL: <http://www.gdv.de/download/Microsoft%20Word%20-%20Uebersetzung%20Stufe%202.pdf>], 12. 12. 2001.
2. Collins Cobuild English dictionary. Glasgow : HarperCollins Publishers, 1999. 1951 str.
3. Council Directive 64/225/EEC on the abolition of restrictions on freedom of establishment and freedom to provide services in respect of reinsurance and retrocession [URL: http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=sl&numdoc=31964L0225&model=guichett], 25. 2. 1964.
4. Consolidated version of the treaty establishing the European community.
[URL: <http://www.antigone.gr/Treaty%20of%20Rome.pdf>], 09. 12. 2004.
5. Europe – EU reinsurance directive published. Reinsurance magazine.
[URL: <http://db.riskwaters.com/public/showPage.html?page=160520>], 1. 6. 2004.
6. Irish Financial Service Regulatory Authority. Insurance: Reinsurance.
[http://www.ifsra.ie/industry/in_ins_ri_gfe.asp], 17. 10. 2004.
7. Oxford dictionary of business English for learners of English. Oxford : Oxford University Press, 1994. 492 str.

8. Post magazine: EU looks at reinsurance directive.
[URL: http://db.riskwaters.com/public/showPage.html?page=reinsurance_breakingnews_story&tempPageName=132367], april 2004.
9. Pozavarovalniška direktiva Povzetek. Ljubljana : Interno gradivo Pozavarovalnice Sava, 2004. 9 str.
10. Proposal for a directive of the European parliament and of the council on reinsurance and amending Council Directives 73/239/EEC, 92/49/EEC and Directives 98/78/EC and 2002/83/EC. European Commission. [URL: http://europa.eu.int/comm/internal_market/insurance/docs/reinsurance/directive/com-2004_273-final-en.pdf], 21. 4. 2004.
11. Recent Important Insurance Developments. A&L Goodbody.
[URL: <http://www.algoodbody.ie/news/load.asp?file=080301 insure.htm>], 8.3.2001.
12. Reinsurance Highlights 2000 edition. London : Standard & Poor's, 2000. 54 str.
13. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana : DZS, 1994. 1714 str.
14. Towards a fast-track EU reinsurance supervision regime preparation of a text of a draft proposal for a Directive of the European parliament and of the Council on reinsurance. European Commission – Internal Market DG. [URL: http://europa.eu.int/comm/internal_market/insurance/docs/reinsurance/2003-04-fasttrack_en.pdf], april 2003.
15. Veliki angleško-slovenski slovar. Ljubljana : DZS, 1994. 1377 str.
16. Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/2000 s spremembami).

SLOVARČEK

Captive reinsurance undertaking – lastne pozavarovalnice

Cash call – takojšna gotovinska plačila

CEA (Comité Européen des assurances) – Evropsko zavarovalno združenje

Claims provisions – škodne rezervacije

Credits – določene bonitete

GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) – Splošno sprejeti računovodski standardi

Guarantee fund – garancijski sklad

IAIS (international association of insurance supervisors) – mednarodno združenje zavarovalnih nadzornikov

Intermediary – »broker« in »agent«; prevajam: posrednik

IUA (international underwriting association) – mednarodno zavarovalno združenje

Loss scenario testing – preizkusi škodnih situacij

NAIC (National Association of Insurance Commissioners) – nacionalno združenje zavarovalnih nadzornikov

PML (probable maximum loss) – najvišja verjetna škoda

Reinsurance law – pozavarovalno pravo

Reinsurer of last resort – prevod avtorja: zadnji možni pozavarovatelj

Reinsurer security – boniteta pozavarovalnic

Underwriter – prevzemnik rizikov

KRATEK POJMOVNIK ZAVAROVALNIH IZRAZOV

Cedent – pozavarovanec – zavarovatelj, ki pozavaruje

Cesija – del zavarovanja, ki se odstopi v pozavarovanje

Cesionar – pozavarovatelj, ki prejme v pozavarovanje

Long-tail business – dolgorepi posel (posel, ki učinkuje na izkaze skozi daljše obdobje)

Retrocedent – pozavarovatelj, ki odstopi del retrocesije v ponovno pozavarovanje

Retrocesija – zavarovanje oz. njegov del, ki ga pozavarovatelj odstopi v pozavarovanje

Retrocesionar – pozavarovatelj, ki prejme v pozavarovanje retrocesijo

PRILOGE

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1	1
PRILOGA 2	2
PRILOGA 3	3
PRILOGA 4	4

PRILOGA 1

Razlogi, da pozavarovatelj dobi premalo premije za tveganja, ki jih prevzame, in zato nima dovolj denarja za naložbe in plačevanje škod, ali pa da so škode večje od predvidenih (Babbel, 1996, str. 8):

1. **Tveganje napačne ocene:** ocene glede škod so narejene na osnovi neustreznega znanja o porazdelitvi škod ali pa so narejene na napačnih predpostavkah. To se lahko zgodi npr. zaradi napake pri oblikovanju vzorcev ali zaradi pomanjkljivih izkušenj z novimi zavarovalnimi tveganji. Takšno tveganje je mogoče do določene mere omiliti z razpršitvijo tveganj.
2. **Tveganje naključnega odklona:** neugoden odstop škod od pričakovane višine škod zaradi naključnega povečanja v pogostnosti in/ali obsegu škod ali ker škode nihajo okoli njihove povprečne vrednosti. Vzrok za takšno odstopanje je lahko npr. dogodek, ki sproži več drugih škodnih dogodkov (akumulacija pri npr. naravnih nesrečah) ali škoda, ki vpliva na druge škode (npr. nalezljive bolezni pri zdravstvenem zavarovanju ali požar, ki vpliva na bližnje industrijske objekte, kar povzroča zahteve zaradi obratovalnega zastoja). Pomembnost takšne vrste tveganja v portfelju je odvisna od različnih dejavnikov, kot so npr. število tveganj v portfelju, porazdelitev verjetnosti nastanka škodnega dogodka in višina največje verjetne škode. To tveganje je mogoče sistematično zmanjševati z združevanjem tveganj, tj. zbiranjem čim večjega števila sorodnih in neodvisnih tveganj v skupen portfelj.
3. **Tveganje spremembe:** neugoden odstop od pričakovane višine škod zaradi sprememb v dejavnikih tveganja, ki jih ni moč predvideti in ki povečajo pogostnost ali obseg škod ali način izplačevanja škod (npr. spremenjena zakonodaja, spremenjena tehnologija, spreminjanje družbenih in demografskih dejavnikov, sprememba v klimi ali vremenu). Tveganja te vrste je mogoče zmanjšati s pomočjo razpršitve portfelja.
4. **Tveganje pri oblikovanju rezervacij:** poleg tveganja, povezanega s samim zavarovanjem, obstaja še tveganje, ki izhaja iz postopka oblikovanja rezervacij. To je tveganje, da zavarovalno-tehnične rezervacije ne bodo zadostovale za pokritje obveznosti po pozavarovalnih pogodbah. Če je na voljo dovolj podatkov o škodnem dogajanju, lahko to tveganje zmanjšamo z ustrezno aktuarsko oceno rezervacij za škode, ki so se zgodile, a še niso javljene (IBNR), in za nastale, a prenizko prijavljene škode (IBNER). To tveganje lahko le redkokdaj popolnoma izključimo, četudi uporabimo zelo dovršene aktuarske metode. Gre za negotovost, ki je pač lastna zavarovalni (pozavarovalni) stroki.

PRILOGA 2

Tabela 1: Pristopi glavnih Evropskih držav k nadzoru pozavarovalnic

Nadzor	Nemčija	Francija	Velika Britanija	Nizozemska	Italija	Danska	Švedska	Španija	Luksemburg
Licenca je nujna za opravljanje pozavarovanja									
*domači pozavarovalniki	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji pozavarovalniki	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Da	Ne	Ne	Ne
Pozavarovalniki so podvrženi nadzoru	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Pozavarovalniki so nadzirani direktno	Da	Ne	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
Pozavarovalniki so nadzirani indirektno	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Ne	Da	Da
Pozavarovalniki so podvrženi nadzoru na mestu									
*domači	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne
Ustreznost managementa									
*domačega	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
*tujjega	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne
Spremembe v managementu morajo biti sporočene									
*domači	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne
Nadzor nad tehničnimi rezervacijami pri									
*domačih	Da	Ne	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
*tujjih	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne
Obstoj potrebne stopnje solventnosti	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Da	Da	Da	Da
Objavljanje Finančnih poročil									
*domači	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Da
Letna poročila									
*domači	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne
Četrtna poročila									
*domači	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Pregled naložb									
*domači	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne
Sankcije: možnost odvzema licence									
*domači	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne
Sankcije: možnost kaznovanja z globo									
*domači	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	Da	Da	Da
*tujji	Ne	Ne	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne	Ne

Vir: KPMG, 2002 str. 43,44.

PRILOGA 3

Tabela 2: Izračun solventnosti

Razred	Razred 1	Razred 2	Razred 3	Razred 4
Minimalni kapital in presežek	\$120,000	\$250,000	\$1,000,000	\$100,000,000
Premijski preizkus				
Prvih 6mio USD OČP ¹⁵	20%	20%	20%	50% ¹⁶
OČP nad USD 6mio	10%	10%	15%	50%
Škode in škodne rezervacije	10%	10%	15%	15%

Vir: KPMG, 2002 str. 68.

¹⁵ OČP - obračunana čista premija

¹⁶ Za zavarovalce četrtega razreda je preizkus obračunane čiste zavarovalne premije z maksimalnim odbitkom za pozavarovanje v višini 25% obračunane kosmate premije.

PRILOGA 4

Klasifikacija kriterijev – Classification of parameters

Tabela 3: Kriteriji, ki se nanašajo na neposreden nadzor (razdeljeni v skupine po načelih IAIS)

IAIS – International Association of Insurance Supervisors /Mednarodno združenje zavarovalnih nadzornikov	
licensing: • fit and proper criteria for management • review of business plan	pridobivanje dovoljenja: • kriterij primernosti posloводства • pregled poslovnega načrta
passport system	sistem potnega lista
changes in control	spremembe v obvladovanju/vodenju
corporate governance	upravljanje podjetij
internal controls and risk management	notranje kontrole in obvladovanje tveganj
prudential rules on assets: • diversification requirements • restrictions on asset types • asset valuation rules • matching rules	pravila skrbnosti in varnosti glede naložb: • zahteve glede razpršenosti • omejitve glede vrste naložb • pravila vrednotenja naložb • pravila usklajevanja
prudential rules on liabilities: • liability valuation rules and restrictions on discounting • rules on methods to be used • certification by loss reserving specialist	pravila skrbnosti in varnosti glede obveznosti: • pravila vrednotenja obveznosti in omejitve pri razobrestenju • pravila glede uporabe metod • potrditev s strani strokovnjakov za rezerviranje škod
capital adequacy and solvency: • solvency margin • resilience and scenario testing • equalisation and catastrophe provisions	kapitalska ustreznost in solventnost: • solventna meja • odpornost in testiranje s scenariji • izravnalne in rezervacije za velike škode
market conduct	obnašanje na trgu
financial reporting	finančno poročanje
on-site inspection: • inspection by the supervisor • inspection by third parties (i.e. auditors)	inšpekcijski obiski: • s strani nadzornega organa • s strani tretjih – npr. revizorjev

Vir: KPMG, 2002 str. 75-76.

Tabela 4: Kriteriji, ki se nanašajo na posreden nadzor

direct review of reinsurance programme	neposredni pregled pozavarovalnega programa
limits on maximum exposures	limiti za največje izpostavljenosti
admissibility of reinsurance assets for the primary insurer	sprejemljivost sredstev pozavarovalnika za zavarovalnika
collateral requirements	zahteve za poročila / zavarovanje plačil
diversification requirements	zahteve glede razpršitve
use of rating agencies	uporaba bonitetnih hiš
restrictions on use of non-regulated reinsurers	omejitve pri sodelovanju z nenadzorovanimi pozavarovalniki
restrictions on use of »unapproved reinsurers«	omejitve pri sodelovanju z nedovoljeni pozavarovalniki

Vir: KPMG, 2002 str. 75-76.